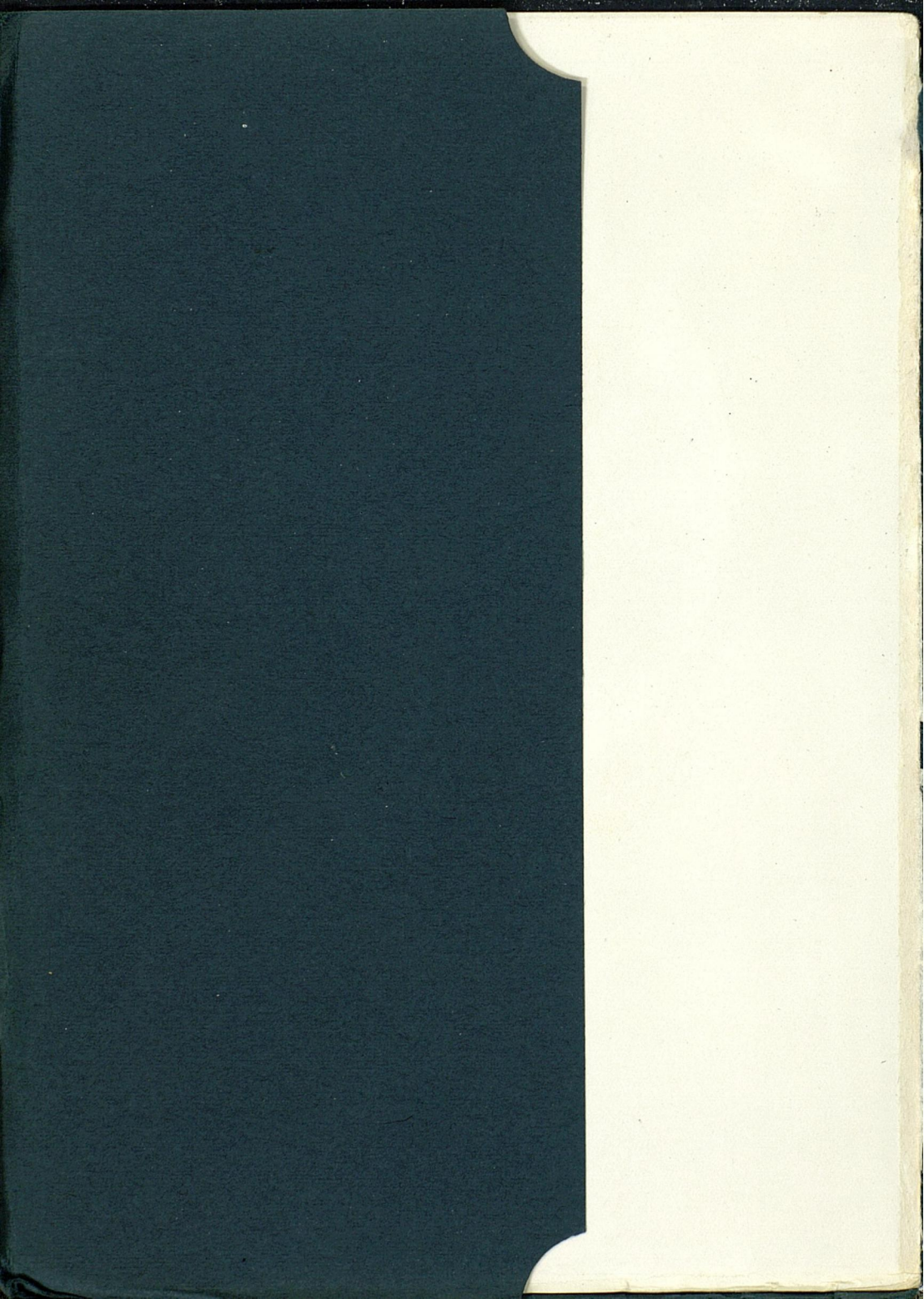

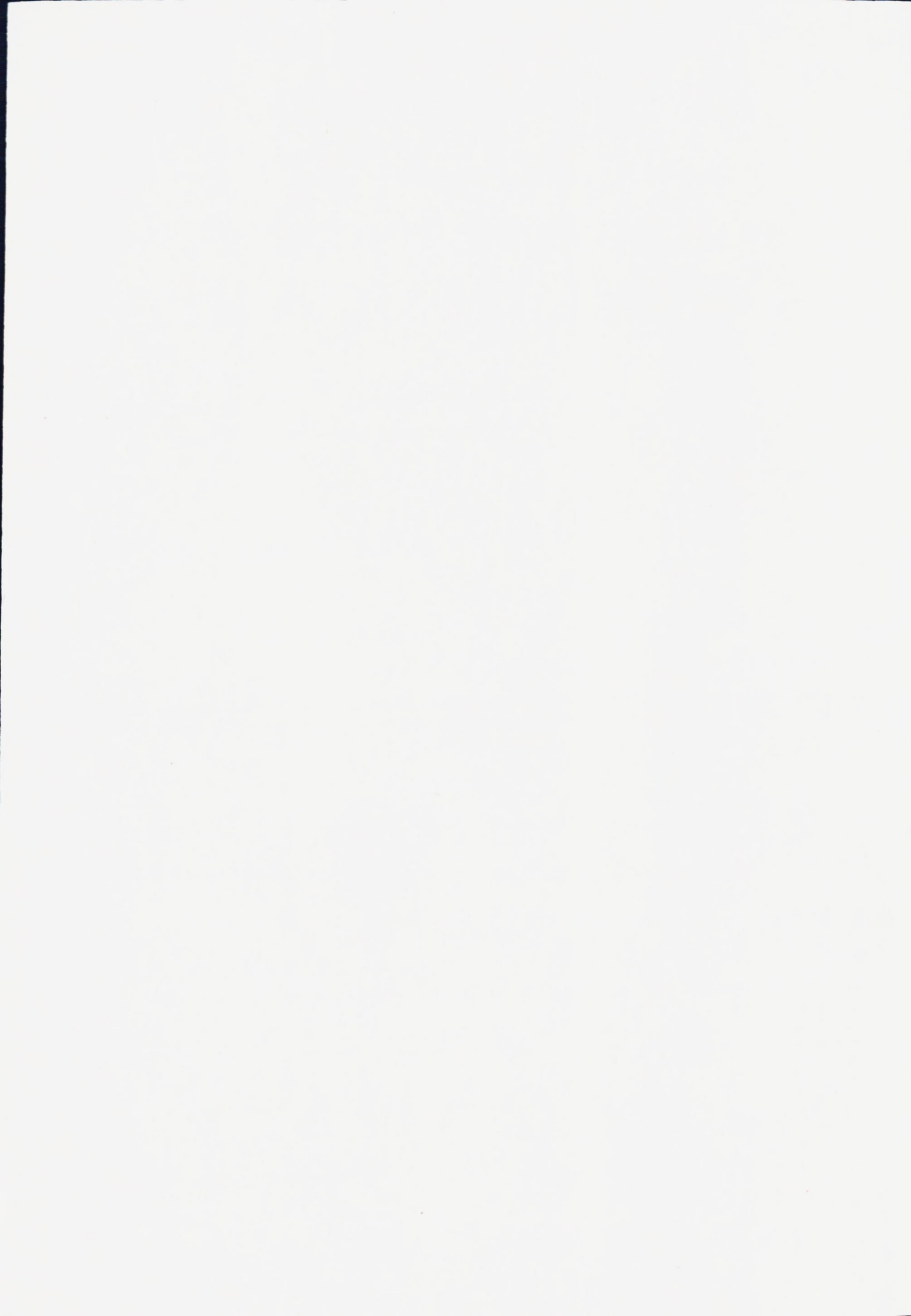
Barnheds og Ungdoms
Erindringer

nedskrevne af
Oberstindebetjenten
J. Thune

Sjældnadsfuldt Bogen
Aftrykt i København

BARNDOMS OG UNGDOMS
ERINDRINGER

4

BARNDOMS OG UNGDOMS ERINDRINGER

NEDSKREVNE AF
OBERSTINDE REHBINDER
FØDT THRANE

KRISTIANIA OG KØBENHAVN
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
MCMXV

CENTRALTRYKKERIET - KRISTIANIA

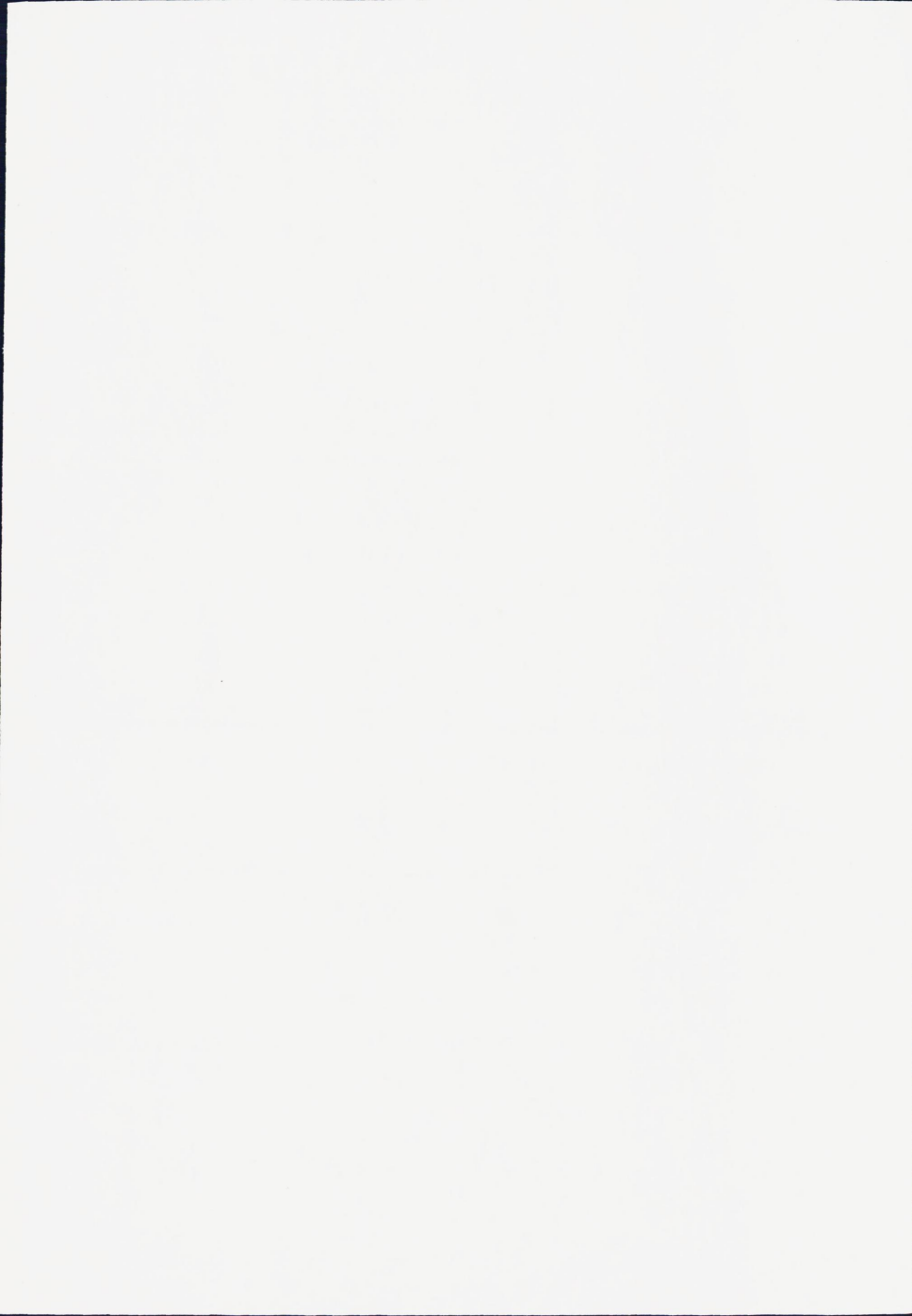
FORORD

Naar efter Fleres Raad disse gamle Erindringer sendes ud, saa er det med det Ønske, at de maa kunne interessere de faa Gamle, som endnu erindre forgangne Dage, og at de med Forstaaelse maatte læses af de Unge, som leve i en saa forskjellig Tid. Det er jo ikke meget Nyt, som fortælles, men den inderlige Hengivenhed for sit Land og den varme Interesse, hvormed Forfatterinden oplevede de store Omskiftelser, som fandt Sted i hendes Ungdom, vil maaske laane Beretningerne et vist Værd. Oprindelig vare de kun skrevne for hendes Børn, ellers havde de nok været mere udarbejdede og ordnede. Som de ere, overleveres de til Læsernes Velvillie.

Forfatterinden, Frøken *Nanna Thrane* har godhedsfuldt været behjælpelig med Udgivelsen.

Ida Gade,
født Rehbinder.

Eugénie Wrangel,
født Rehbinder.

Min Fader¹ var noget over 40 Aar gammel da han giftede sig med min Moder², der kun var 18 aar.

Med sin første Hustru³ havde han 6 Børn, hvoraf den Ældste var jevnaarig med Moder. Ikke destomindre blev hun elsket og agtet af dem Alle paa Grund af sin Fromhed og eftergivende Hengivenhed for Fader, som hun elskede lige til sin Død. Hun bøiede sig altid for hans Villie, den hun ansaae for den eneste rigtige, og saae op til ham, som hans Forstand og Hjerte fortjenede. Han behandlede hende ogsaa altid med megen Fiinfølelse og en mageløs Omtanke for hendes Velvære.

Fader havde sin gamle Moder⁴ i Huset, og

¹ Justitsraad Paul Thrane, f. 1753, † 1830, den første Stadshauptmand i den i 1801 oprettede Borgervæbning, Forligelseskommisær fra 1809 til 1812.

² Judithe Abigael Clausen, f. 1775, † 1833.

³ Marie Christine Dørcher, f. 1759, † 1795.

⁴ Elisabeth Sophie Thrane, f. 1716, † 1800, Enke efter Skipper Ole Christian Johannessen paa Næs i Skjeberg.

hun levede flere Aar efter hans andet Ægteskab. Moder fortalte mig saa ofte om sin elskelige gamle Svigermoder, der gjorde Livet saa behageligt for hende i de første vanskelige Aar, gennem sine erfarne Raad og kjærlige Omgang, der afvæbnede alt Leit for den unge Svigerdatter.

Der indtraf en frygtelig Begivenhed for den Gamles Død, som kunde mulig havt en høist sorgelig Ende, om hun ikke med sin Aandsnærværelse og Kjærlighed havde taget den paa den rette Maade.

Fader var bleven syg og — døde.

Næste Dag blev hans Liig lagt op paa en stor Sal. Hans gamle Moder havde ingen Roe i sin Sorg, hun gik ofte ind for at see sin dyrebare Søn.

Den anden Dag ved Middagstid gik hun atter op, men lod tilfældig Døren til en Køkkenedgang staa oppe, hvorved en skarp Lugt af stegt Fisk strømmede ind. Om denne stærke Lugt har været bidragende, det veed hun ikke men da hun tog Klædet bort fra hans Ansigt, begyndte det at vise svage Tegn til Liv, og han reiste sig halvt op.

Uden Betænkning slog hun sine Arme om ham, bedækkede hans Ansigt med sin varme

Aande og kjærtegnede ham og lod ham ikke mærke andet, end at han laae i sin Seng. Fik hurtig fat i Tepper og Hjælp og fik ham baa-ret i sit Værelse og sin Seng, hvorpaa han efter nogle Styrkemidler hurtig kom sig.

Siden levede han, stærk og frisk, til sit 75de Aar, efter at have været skindød i over to Døgn. Han vilde aldrig tale om denne Begivenhed og gik aldrig i nogen Begravelse.

Moder sagde altid, at jeg var paafaldende tidlig udviklet, og især aabenbarede sig allerede før 2-Aarsalderen en stor Lyst for Tegning, saa jeg kunde sidde hele Dagene og alle Aftner ved Siden af hende og efter min livlige Phantasie tegne eller rable alle mulige Ting.

Siden blev Dukker min Passion, og jeg forfærdigede den completteste Garderobe til dem, hvilket vistnok har bidraget til en Fingerfærdighed, som senere har gjort mig megen Nytte.

Fader ivrede ogsaa for, at vi skulde være flinke i Haandarbeide. «Du skal faae Tøiet,» sagde han, «men du maae selv sy din Kjole. En Dame er aldrig større, end naar hun ved Siden af sine Talenter og Kundskaber kan hjælpe sig selv i alle Livets Stillinger, saavel med Slevten som med Naalen.»

Ihvorvel der i Begyndelsen af det 19de

Aarhundrede var liden Anledning til en høiere Underviisning for Pigebørn, havde Fader altfor megen Sans for Kunst og Videnskaber til at ikke ville udvikle sine Døttres Aand i en høiere Retning. Mine ældste Søstre, af hvem den yngste var syv Aar ældre end jeg, bleve til forskjellige Tider sendte til Kjøbenhavn i Madame Lindes Institut, en udmærket Pension.

Da Touren kom til mig, var der allerede lysere Udsigter for Lærdom i Christiania, og Moder vilde heller ikke gierne sende mig bort. Jeg fik derfor tidlig en Lærerinde, som isærdeleshed beskæftigede mig med al Slags Syening, men ogsaa med de almindelige Forkundskaber.

Jeg var vist ikke meer end syv Aar, da jeg fik en Musiklærer, den bedste i Byen, en yderst grundig, samvittighedsfuld ældre Mand, der ikke tillod anden Musik end kjedelige Sonater, og af Frygt for Slurv maatte jeg blot spille Adagio'er og Andante'r med Øinene stivt fæstede paa Noderne. Dette gjorde, at jeg spillede godt fra Bladet med god Takt, men jeg fik aldrig nogen Fingerfærdighed. Derfor havde jeg liden Fornøielse af denne Lærdom.

Vi havde Alle arvet Faders Øre for Musik, men jeg for min Deel havde mindre Talent end

flere af mine Sødskende, som f. Ex. Augusta. Da hun begyndte at spille, fik hun en anden Lærer, en afskediget svensk gammel Major paa eet Been og Krykke, som boede i Christiania og levede af Musikinformationer. Han skulde protegeres, stakkels Invalid, og fik derfor spille med de mindre Børn i Familierne, som ikke behøvede saamegen kjedelig Grundighed.

Men han var rigtignok en ganske anderledes morsom Lærer end min Klassiker. Augusta fik spille Danse, den ene Feier efter den anden, Hopsavals og Malinask, alt med den største Færdighed, næsten uden at kjende Noderne. Det var nu Majorens Methode. Hun fik imidlertid Færdigheden og lærte siden Musik og drev det meget vidt.

Der var ogsaa en anden fremmed Lærer i Christiania i den Tid, en Emigrant. Man sagde, det var en gammel Marquis. Han kaldte sig Mr. d'Orry og gav Information i Fransk. Havde først været en Tid i Dannemark, saa han kunde hjælpe sig med Sproget.

Den storartede Giæstfrihed, som herskede dengang, gav ham strax Adgang i alle bedre Huse, og han fik fuldt op af Timer med god Betaling, for paa en fiin Maade at understøtte ham. Med ham læste jeg to à tre Gange om

Ugen Fransk sammen med min Lærerinde, som ogsaa deelte Musiktimerne.

Mr. d'Orry var en hyggelig, munter Mand med gode Manerer, som talte meget smukt, men havde nok mere Talent for Salon-Conversation end for Underviisning. Han var med overalt, deeltog i Alt og dansede med stor Lyst, og indførte en ny fransk Dans, hvis Navn jeg har glemmt. Den lignede Menuet, men gik i hurtigere Takt og havde flere Toure. Jeg husker godt at have seet ham, hos Falbes, danse den med den deilige Fru Thulstrup. Han var klædt i Knæbuxer med sorte Silkestrømper og Sko, som dengang var en almindelig Dragt ved større Leiligheder, og havde Chapeaubas under Armen. I denne Dans var Anledning til at vise sin grace, og der var Damer i den Tid, som ved Skjønhed og Holdning var høist distinguerede. De talede alle Fransk, det hørte til den fine Opdragelse, og franske Gouvernanter vare meget almindelige i den velstaaende Verden.

Mine Forældre gave et stort Bal for Prinds Fredrik af Hessen¹, som var Statholder i Norge; da saae jeg Alt, som var fremtrædende i Byen, og Intet undgik min Opmerksomhed ved Ni-aarsalderen.

¹ f. 1771, † 1845. Statholder i Norge 1810—1813.

Der var Baronesse Liliencrone¹ med sine to Frøkner, Grevinde Wedel², Fru Thygesen, Fru Thulstrup, Grevinde Knuth, født Rosenkrantz, den dejlige Fru Letta Falsen med Søster, Frøknerne Arbin og Haxthausen, min Halv-Søster Fru Louise Clasen, alle vakkre og distinguerede, tilligemed mange andre nydelige og søde Damer. Jeg erindrer endnu den skjønne, rige, pikante, yndige og vittige Fru Thulin med sine dejlige Arme og Figur, klædt i hvid Atlask med Tyl over, ophæftet med Rosenguirlander. Hun var fortryllende og meget courtoiseret, eller rettere beundret.

Disse Damer, som forenede ydre og indre Fuldkommenheder, vurderedes derefter, og Herterne bragte dem sin Hyldning, ofte ved daglige Besøg.

Jeg har i den senere Tid hørt omtale den Letsindighed, som herskede i Christiania paa den Tid, hvilket jeg tror er en urigtig Bedømmelse, især efter min Faders Ytringer, som var en streng Moralist. Men i Norges Dvale-Periode var der mange, baade gifte og ugifte, som daglig havde Tid til at gjøre Visitter til Damerne. Det var nu en Skik og Brug. En gift Mand i min Familie, som var den yndigste, men tillige

¹ Clarella Dorothea, f. v. Brockdorff, † 1836.

dydigste Ægtemand, Oberstlieutenant Kjerulf, tilbragte hver eneste Dag et Par Timer om Formiddagen hos min, af alle yndede, vakkre Tante Polla¹ (Statsraadinde Falbe), men intet Menneske hævede sin Røst for at lægge ilde ud disse hyppige Besøg. Selv min egen gamle Fader gik daglig til Generalinde Mansbach, en charmant gammel Dame, født Oldenburg, for at see til hende.

Med Bedrøvelse og Ærgrelse har jeg i Morgenbladet læst Beretninger fra den Periode om, at der i Prinds Fredriks Huus blev ført et altfor muntert Liv. Derimod vover jeg at protestere; thi Ingen kunde bedre end Fader bedømme Forholdet og Livet der, da han var der saa ofte.

Prindsen var en høist hæderlig og retskaffen Mand, blid og jevn, og havde megen Sands for huslig Hygge. Han var uden Fordomme, som beviistes af hans Venskab for Fader, hvem han agtede hoit som baade Raadgiver og Veileder i mange forskjellige Fag, hvorom han naturligtvis var ubekjendt her.

Prindsen fortalte ham, at fra den første Stund han gjorde Enkebaronesse Liliencrones Bekjendtskab, vilde han have giftet sig med

¹ Pauline Elisabeth, f. Clausen, f. 1787, † 1877.

hende, og dertil havde hun givet sit Samtykke. Men da hans Søster, Dronningen af Danmark¹, fik Nys derom, blev hun rasende og forbød ham det paa det Strængeste. Han maatte finde sig deri og kom saa til Norge.

Da anmodede han Baronessen om at følge med, tilligemed sin unge Datter, for at giøres les honneurs i hans Huus og skaffe ham den daglige Hygge, han med sine enkle Vaner satte saamegen Pris paa, indtil at hans høieste Ønske kunde blive opfyldt, hvorpaa han stadig haabede.

Baronessen havde to meget yndige Hofdammer, en Frøken Waltersdorff og Frøken Wassmer, som altid fulgte hende, saavel i Vogn som til Hest. Prindsen havde flere meget hyggelige Herrer, en trofast gammel Adjutant, Major Götzl, Prinds Wichtenstein, Kammerherre Rosenørn med Flere, alle lidt ældre Mænd.

Gamle Pehr Anker, Grev Wedels og Alle viiste Huset den største Agtelse.

Endelig kom et mildere Brev fra Dronning Marie til hendes elskede Broder, hvis Villie hun ikke kunde kue, med Tilladelse for Prindsen til at gifte sig, men paa det Vilkaar, at Giftermaalet skulde holdes hemmeligt indtil videre Bestemmelse.

¹ Marie Sophie Frederikke, f. 1767, † 1852.

Da kom en Dag en ridende Jæger fra Lagedaardsøen med Brev fra Prindsen til Fader, hvori han skriver: «Min Ven, kom imorgen «herud Klokken 12 og overvær som Vidne den «lykkeligste Dag i mit Liv, da min kjæreste «Pligt skal opfyldes.»

Der var forøvrigt kun nærværende Prindsens gamle Adjutant, Fader og En til, samt Biskop Bech, som viede dem med fuld Ceremonie.

Da Vielsen var forbi, havde Baronessen saa hjertelig taget Fader i Haanden og sagt, at hun nu var saa lykkelig, men det maatte jo ikke for nogen Pris tales derom af Frygt for Dronningens Unaade.

Ogsaa blev dette Giftermaal saa complet holdt hemmeligt, at Ingen vidste derom førend efter flere Aar, da det blev offentligt i Slesvig, hvor Prindsen senere boede efter sin Tilbagekomst fra Norge.

Moder, og jeg ikke mindre, vare saa nysgierrige efter at faae vide, hvad der skulde passere hos Prindsen, eftersom Fader, klædt i Sort med hvidt Halsetørklæde og Dannebrog paa Brystet, saa tidlig reiste afsted, men vi maatte vente mange Aar, før vi fik vide det. Fader gik ellers altid klædt i blaa Kjole med blanke Knapper.

Moder havde saamange og saa ofte Børn, at hun sjelden gik ud, og jeg kan ikke erindre at nogensinde have seet hende dandse, men vel imellem gaae paa Bal, og husker endnu min Beundring for hendes Toilette en Aften, hun klædte sig til Bal i Palaiet. Hun havde grøn Atlaskes Kjole, hvide Blomster, Diamant Broche og Ørenringe, samt smale Armebaand paa begge Arme, nedenfor de korte Ærmer, og lange hvide Handsker til Albuen.

Hun var ikke vakker, men havde en høi, vakker Figur, fyldig og blændende hvid Hals og sort Haar. Dertil en smuk Holdning og var berømt for sin Maade at hilse paa, naar hun kom ind i et Selskab, en vanskelig og omtalt Opgave i den Tid, da Alle sad rundt Væggene.

Fader derimod var en smuk Mand med fine Træk, en fiin, lidt bøiet Næse og smaae vel-dannede Hænder, men var noget for lille. Han var altid omsorgsfuld i sin Klædedragt, især i sit Linned, som han altid fik færdigt fra London og af fineste Sort. Han havde et brilliant Hoved og omfattede Alt stort, skjønt og godt med Interesse.

Derfor kom i hans Huus ogsaa fremtrædende Personer, som fandt Behag i hans Selskab og

Nytte af hans utrættelige Virksomhed i alle Retninger med Opofrelse af Tid og Penge.

Han var meget musikalsk, ja, passioneret for Musik. Han oprettede et musikalsk Selskab, som kaldtes Lycéet, der stoed i høi Anseelse, og gav selv musikalske Soiréer hver Lørdag Aften, hvortil alle Bekjendte havde Adgang.

Mindst et Par Gange om Ugen vare nogle Herrer til Middag. Solid god Mad og gode Vine, uden Overdaadighed. Han var en munter, jovialsk Vært, som forstod at giøre Samtalen livlig og interessant.

Jeg, som ældste Datter hjemme, var den eneste af Børnene, som fik være inde, naar der var Fremmede, og spise ved Bordet. Saaledes lærte jeg tidlig at faae Interesse for Tidens Begivenheder, og jeg lyttede med et opvakt Barns Videbegjærighed. Disse hyppige Discussioner mellem mange kloge Mænd, fra Aar til Aar, satte mig saa ind i Forholdene, at jeg fulgte dem med den største Opmærksomhed.

Af de Damer, som besøgte Moder, hørte jeg omtale, hvad der passerede i den selskabelige Verden, hvilket ikke var mindre moersomt.

Da jeg havde Lethed for at skrive, maatte jeg ofte copiere Breve for Fader. Næsten daglig

kom Bud, at jeg skulde ind paa Contoiret. Det var ikke altid saa moersomt, men et Afslag var umuligt, og det smigrede ogsaa min Ærgjærighed, naar han sagde: «Copier dette Brev for mig, som jeg ikke bryder mig om at sende paa Contoiret.»

Det var en Tiltro og Fortrolighed mellem os, at det ikke skulde komme videre.

Man skulde troe, at et Barn, som blev taget saamegen Notice af, maatte blive høist ufordrageligt; men efter Alles Udsagn skal jeg have været meget beskeden, trods al Forkjælelse og alle Bemærkninger om min Skjønhed. Det var udelukkende Opdragelsens Fortjeneste, som mere æggede Ambitionen til Lærdom og Sys-selsættelse og gav Smagen en høiere Retning.

Jeg havde just ikke megen Flid eller Udholdenhed for Studier, men fattede hurtig og let og lærte mig at forstaa, hvormeget der skal til for at betyde noget. Gode Grundprinciper dræbe Egenkjærlighed og lære Overbærenhed.

I den nuværende, fremadskridende Tid er der saamegen Anledning til Dannelselse, men der lægges mindre Vægt paa fiin Opdragelse, hvis Mangel dog stikker frem, ihvor høit et Menne-ske naaar.

I den første Deel af 1800-Tallet, i hvis tredje

Aar jeg er født, var den brillante Periode, hvori Handel og Søfart florerede. Velstand og Velvære overalt. Alle Brugseiere og Herrer sørgede saa vel for sin Underhavende, saa der herskede almindelig Tilfredshed, Troskab og Hengivenhed.

England modtog al Norges Trælast med Begjærlighed og betalte høit, og Fragterne var høie.

Fra England fik man ogsaa alle sine Fornødenheder, saavel af Luxus som Husholdnings-Artikler. Did sendte man sine Sønner i Skole og havde ofte meget gode Forbindelser og Bekjendtskaber, som gjensidig besøgte Landene og forøgede Sympathien.

I denne gode Tid mærkedes ingen Armod. Naar nogen trængende Enke eller nogen værdig Person behøvede Understøttelse, faldt Hjælpen altid af sig selv. Hvor ofte i min Barndom har jeg ikke hørt og seet, at der blev kjørt Ved med Faders Heste til En, betalt Huusleie for en Anden, Understøttelse givet til Studerlinger eller Skolepenge o. s. v.

Vi boede alene i vort store Huus i Christiania i to Etager. De store Værelser ovenpaa stode udelukkende til Selskabsbrug, de øvrige for Børnene, Lærerinden, Jomfruen etc.

Ved Huset laae en stor Have med store Trær og en Løkke udenfor, det nuværende Youngstorv, hvilket gjorde, at vi aldrig var ude at spadsere, men tilbragte alle Fritimer i Haven. Om Vinteren blev der skuffet og Sneen oplagt i store Bakker til Agning. Vi byggede ogsaa Snemænd med Kuløine, som var meget moersomt. Vi gik ogsaa paa Skie, som vare Present af Tømmer-Mærkerne, som i Markeds-tiden altid medbragte smaae Gaver til os Børn, bestaaende af smaae Skie med Udsiringer, Ost-heste og andre moersomme Ting.

I nederste Etage var først 3 store firkan-tede Værelser til Gaden. Ved Indgangen var to Døre, den ene gik directe til Faders Contoir og den anden til en lille Entrée. Saa to store Dagligværelser, hvoraf det inderste, hvor vi opholdt os, havde Væggene malede med Hol-landske Landskaber i Panneauer, indfattede i forgyldte Rammer. Saa en Spisestue til Gaar-den, Sovekammer og et dertil hørende lille Væ-relse, hvor Moder pleiede at sidde, naar hun var alene, og der jeg laae om Natten til mit ellefte Aar, da Marie¹ kom hjem.

Ved store Leiligheder blev der souperet ne-

¹ Marie Christine Thrane, f. 1796, g. m. Statsraad Pe-tersen.

denunder i tre Værelser ved Hesteskoborde, da Alle dengang skulde sidde tilbords. Hver Lørdag Aften blev der musiceret ovenpaa i den store Sal, og en Salon til var opvarmet og oplyst. Jeg hørte fortælle, at min Halvsøster Louise spillede paa en saadan Concert, da hun var 8 Aar gammel. Hun havde et stort musikalsk Talent og var Dupuy's første Elev i Sang, da hun blev opdraget i Kjøbenhavn.

Alle Byens musikalske Kræfter samledes sammen og deriblandt et forulykket Talent, som hedte Hammer¹. Han kunde aldrig blive til Noget og var meget fattig, men godmodig og original, saa han havde Indpas i alle Huse, gik og spiste Middag, hvor han vilde, og naar han var syg, sendte han blot et Bud, som sagde: «Hammer er syg.»

Det vilde sige, at man maatte sende til ham, hvad Godt man kunde finde paa, og spørge efter hans Befindende.

Nogle Dage senere indfandt sig Hammer i Regelen til Middag, og da havde han altid noget at anmærke paa det Tilsendte. Enten burde der have været Boller paa Suppen, eller Bollerne vare ikke søde nok eller fine nok. Det var Hammers Maade at takke paa, han, som blev

¹ Christen Hammer.

saa vel optaget af alle Mennesker. Han havde i al sin Enfoldighed gjennemskuet Datidens Gemytlighed, Gavmildhed og Gjæstfrihed.

Han blev ogsaa i den Grad vant dertil, at da han var meget gammel og havde overlevet sine gamle Venner, fordrede han samme Velvillie af deres Børn, som boede i Christiania. Jeg har senere seet ham hos Petersens¹, hvor han gik og spiste Middag en Gang i Ugen, saalænge han kunde gaae, og han var uforandret i sit Væsen. Han blev vist over 80 Aar. Han spillede i sin Tid en vakker Violin og flere andre Instrumenter.

I det Hele taget var der flere originale Personligheder dengang, end man seer nu, og ofte vare de høist comiske. Der var ogsaa en, som hedte Flor², jeg troer, han var Lærer paa Latinskolen, en middelaldrende Mand, som sværmede for at dandse, uagtet en temmelig ufordelagtig Figur. Han var alle Damers Skræk paa Ballerne, da han havde den Vane at slaae Takt med sin brede Haand paa Damernes Ryg.

I den Tid var der næsten Vals i alle Dandse, deels meget langsom, som i Engelskdands, deels

¹ Statsraad Hans Christian Petersen.

² Martin Richard, f. 1772, † 1820. Lærer i Naturhistorie, 1801 Overlærer, 1817 Lektor ved Universitetet.

hurtig i Feier og Molinack; Figaro ikke at for-
glemme, som hverken havde Begyndelse eller
Slutning. Alle dandsede paa engang og alle med
sine Favoriter; thi det var Inclinationsdansen.
Den sluttede Ballet og varede længe.

Paa Ladegaardsøen havde vi vort deilige
Landsted, den nu saakaldte Rohde-Løkke. Da
Fader senere solgte Eiendommen til Kong Carl
Johan, fik Consul Rohde¹ boe der, saalænge
han levede. Rohde havde Kongens Affairer.
Deraf opkom Navnet.

I Faders Tid stød et stort Huus paa et
deiligt høit Punkt med en stor Have, som gik
lige ned til Søen med mange, skjøne coupe-
rede Partier. Den Skovlund, hvor Grew Wedels
Monument staaer nu, tilhørte os, saavel som
Oscarshal, som vi kaldte Bølling-Løkken, da
Fader havde kjøbt Stedet af Bølling², dels for
at udvide Eiendommen, dels for at have Be-
hageligheden af egne Spadsereveie.

Der laae et nogenlunde rummeligt 2 Etagers
Huus, omtrent der Gartneren nu boer. Dette
overlod han til sine Venner at beboe om Som-
rene. General Chirurg Thulstrup — Alles Ven —

¹ Ernst Rohde, f. 1773, † 1832.

² Jacob Christian Bølling, Bagermester og Stads-
hauptmand.

boede der i mange Sommere med sin fine tendre Kone¹, som fandt sig saa vel der.

Jeg seer hende endnu sidde i Skoven med Marie Mansbach og servere Théé med de smaae hvide Hænder og med en umaadelig bredskygget Hat, forat Huden ikke skulde tage Skade af Luften.

Jeg fulgte med Moder imellem derover en Stund om Eftermiddagene. Ellers kom de oftere til os, da Fader og Moder bestandig vilde være hjemme.

Der kom altid Nogen ud fra Byen, naar Veiret var godt. Fodgjængere gik til Skarpsno, hvorfra man raabte paa Baad, som øieblikkelig kom over og hentede. Ved Stranden laae et lille Huus, hvor der boede Folk, som altid maatte være tilstede for at sætte over — uden Betaling naturligvis.

Efter Thulstrups boede paa Bøllingløkken de unge Mansbachs i flere Sommere; de kom næsten daglig over til Théé. Moder og Fader holdt saameget af dem for den Opmærksomhed, de altid viiste de Gamle. Det var ogsaa Moder en stor Fornøielse at sende til dem en feed Gjødkalvesteeg, nykjærnet Smør etc.

Den 11te August, Moders Geburtsdag, var

¹ Eleonora, f. Clausen.

der altid stor Modtagelse. Alle Bekjendte indfandt sig om Eftermiddagen. Musik spillede i Haven, og et stort Thébord med alle Slags Thébrød stoed udenfor Huset, hvorfra der var den meest henrivende Udsigt. Familiens yngre Damer serverede Théen. Om Aftenen dandsedes der i de store Værelser.

Det var en stor Ressource, saavel for Byens Folk som for Fremmede, at kunne tage derud om Eftermiddagen og passere Aftenen i en deilig Natur, med den Overbeviisning, at man altid var velkommen, altid fik en god Kop Thé, Smørrebrød, hjemmebrygget Øl fra Iiskjældereren, engelsk Porter, god Frugt og meget ofte hyggeligt Selskab.

Der kunde vist imellem komme Personer, som mine voxne Søstre og Andre ogsaa fandt kjedelige, men det turde Ingen sige til Fader og Moder, da den Tids beskyttende Gjæstfrihed ikke taalte mindre gode Anmærkninger over dem, der kom i deres Huus.

Iblandt de mange Danske og andre Fremmede var der Nogle, som tildrog sig min Opmærksomhed og Interesse ved Et eller Andet Aparte i deres Fremtræden. Der var først Etatsraad Falbe¹, som i flere Aar havde været ansat

¹ Hans Hagerup Falbe, f. 1772, † 1830.

ved den danske Ambassade i Neapel. Han havde ingen Formue, saa han blev sendt herop for at faae et godt Embede, hvilket hans Svo-ger, den berømte Statsminister Colbjørnsen, fandt var fordeelagtigere for ham end en diplomatisk Plads uden private Midler.

Han var en ualmindelig alsidig og begavet Mand, talte Tysk, Fransk og Italiensk til Perfection, spillede udmærket Piano og compone-rede meget smukt og var underholdende paa en høist original Maade. Han moerede mig ved sin udenlandske Klædedragt, med randede Sil-kestrømper og Pudder i Haaret, og det var ikke frit for, at min søde, takkelige Tante Polla, Moders yngste Søster, raillerede over hans «Porcelaines Been», trods hans stærke Forel-skelse i hende.

De blev dog gifte og meget lykkelige. Han blev Justitiarius i Stiftsretten, senere Stiftamt-mand og Statsraad.

De førte det behageligste og meest giæstfrie Huus, man kan tænke sig. Hun var elsket og yndet af Alle, og han var altid forelsket i hende. Hun fik i Udstyr et heelt meubleret Huus, et engelsk Flygel og meget andet af Fader.

Der var saa moersomt hos dem, da Falbe ikke holdt sig regelbundet til de Personer, som

havde gjort Visite. Enhver, hos hvem han op-
dagede Aand, Talenter eller Kundskaber, blev
buden til dem. Han havde et stort Talent til
at gjøre et Selskab moersomt og muntert ved
tusinde Paafund, som i en Fart at arrangere et
Voxkabinet, som han da paa den meest latter-
lige Maade fortolkede, og mange andre Ting.
Der blev ofte dandset, og da sad han hele Af-
tenen og spillede Dandsemusikken, med Ac-
compagnement af nogen Liebhaber i Selskabet.

En anden Personlighed var Grev Knuth,
Arving til Grevskabet Knuthenborg. Hans Fa-
der var meget stræng og gav ham lidet at leve
af, saa han ogsaa tyede til Norge for at faae
Sysselsættelse. Der var noget saa godt, men
melankolskt i hans Ansigt, som besynderlig
fængslede Ens Interesse.

Fader gjorde meget af ham. Han kom ofte
om Vinteraftnerne og gjorde Partie med Fa-
der. Der blev da kun serveret med skaarne
Smørrebrød, med et Glas Viin eller Porter til,
som blev ombuden ved Spillebordet, saa de
aldrig behøvede at reise sig, hvilket de ligte
bedst.

Grev Knuth blev gift med en Datter af Stats-
raad Rosenkrantz, som igien var gift med en
norsk Enke Wessel, med hvem han fik Hafs-

lund og Borregaard. Da Grev Knuth blev gift med deres eneste Datter, fik han Borregaard, som blev istandsat til deres Bolig. Det dybe, melankolske Blik forloed ham imidlertid ikke, trods al denne Herlighed. Sarpfossens frygtelige Svælg bedøvede ham, og han endte i den sin rige Fremtidsbane.

Saa kom der ofte ud til Ladegaardsøen en Maltheser Ridder, en Grev Vargas, en fiin, belevn og hehagelig Mand. Jeg veed ikke, hvorfor han i flere Aar opholdt sig i Christiania, antagelig var det af politiske Aarsager. Det saae dog ud, som om han fandt sig vel der, og han var godt ligt og selvskreven i de første Huse. Han var meget intim med Prinds Christian Fredrik, med hvem han reiste om i Landet, og var henrykt baade i Naturen og Nationen, hvilket ogsaa var Tilfældet med alle de fornemme danske Familier og Ugifte, som kom med stor Lyst til Norge og trivedes i de Forholde, man havde at byde dem.

Mange bleve gifte her, saasom Conseil-President von Kaas med en riig, meget vakker Trælasthandler-Enke, Fru Clausen, som var Moder til Fru Thulstrup. Hun var saa fiin og fremtrædende, at da Kong Carl Johan saae hende, blev hun strax udnævnt til Statsfrue hos hans Dronning.

Den begavede danske Adelsmand, Kammerherre Thygesen, Arving til store Godser i Jylland, blev Stiftamtmand i Christiania og gift med den rige Kjøbmand Pløens eneste Barn, den yndige, skønne Louise Pløen, som selv frapperede Keiser Napoléon d. 1ste under deres Ophold i Paris en Vinter.

De førte et stort og gæstfrit Huus. Jeg var flere Gange der paa Børnebal. De havde to Smaapiger, som var mere stygge end vakkre, men meget velopdragne.

Saaledes blandedes Nationerne uophørlig paa begge Sider i Kjærlighed og Sympathie, og Scepteret førtes saa mildt, at alle Savn glemtes.

Grev Vargas tilhørte den gamle Johanniter-Orden, hvis hvide Kors han altid bar paa Brystet, og hvis Love ikke tillode Giftermaal. Han var Naturforsker og Geolog og havde Interesse for meget andet. Han spøjte altid med mig og sagde, at om han ikke var «Chevalier de Malthe», skulde jeg blive hans «petite femme».

Min Beskedenhed hindrede mig fra en opponerende Yttring, men jeg kunde ikke lide ham, fordi han altid frøs og gik med en laadden Spencer udenpaa Kjolen, naar vi gik i den

letteste Sommerdragt i Haven. Bonjourer kjendte man ikke til uden som Morgentoilette.

Ak! hvor gjerne dvæler jeg ikke ved Erin- dringen om Ladegaardsøen, ved dette fortryl- lende Sted, hvor jeg tilbragte saa deilige Dage i min Barndom, hvis rige Minder ere mig saa kjære.

Nede i Haven var en stor Gyngge i Form af en Baad, som var meget tung og gik høit, naar den blev sat i Bevægelse af en Mand.

En Aften, der var Fremmede, var jeg og en anden Pige gaaet ned for at rigtig moere os med at gyngge dygtig høit. I den stærkeste Fart tabte jeg Balancen og faldt bagover og kom under Gyngen, som med hele sin Fart kom over mig; den var kun et Quarteer over Mar- ken.

Saa vel Haaret som Huden af hele det ven- stre Ansigt gik reent bort.

Alle Mennesker kom strax til, og lykkeligviis var General Chirurg Thulstrup hos os den Af- ten; han vadskede strax Sand og Steen ud af det aabne Saar og trøstede Moder saa sødt — den uforlignelige Mand.

Jeg hørte Moder vride sine Hænder, saa det knepte i Leddene, der jeg laae halvt bedøvet, og han klappede hende og sagde: «Vær ganske

rolig, jeg indestaaer for, at intet farligt er paa-færde, og at hun skal blive lige smuk som før igjen.»

Jeg blev kjørt ind til Byen om Aftenen, og Thulstrup kom den næste Morgen tidlig for at tage bort Forbindingen og lægge ny Salve paa, hvilket han siden gjorde to Gange daglig, indtil alt var godt igjen.

Han var ikke vor Huuslæge, da han nødig vilde have fast Praxis, men han var Alles Trøst i Nødens Stund. Hans Løfte blev holdt, og intetsomhelst Ar fandt Sted.

En Dag var Fader til Middag paa Lade-gaardsøen hos Prindsen, og Moder var hjemme i Byen, da Veiret saae saa truende ud. Vi vare ovenpaa og arbeidede med vor Lærerinde, og Moder havde sat sig ind i sit lille Værelse ved Vinduet, da der med Eet begyndte et saa stærkt Tordenveir, saa hun blev bange og satte sig bort i Sophaen.

Idetsamme slog Lynilden ned just i Vinduet, hun havde siddet ved, antændte Gardinen, og et stort Speil i forgyldt Ramme splittredes i tusinde Stykker.

Vi hørte Skrig og sprang ned og fandt Moder liggende besvimet paa Sophaen. Nogle slog Vand paa hende, andre rev Gardinen ned.

Tjeneren, som i samme Øieblik var gaaet over Gaarden, laae besvimet der.

Ilden blev snart slukket, men mange Værelser og Ting bleve beskadigede.

Siden har jeg aldrig rigtig kunnet vænne mig ved Tordenveir; det angriber altid mine Nerver. Gud holdt Sin Haand over min elskede Moder, saa hun kom sig fort uden Følger efter Forskrækkelsen. Jeg kan aldrig glemme min Angst for hende.

Der var mange Steder ved Christiania i den Tid, hvis Døre altid vare aabne for Giæster, som havde Lyst at tilbringe sin Aften paa Landet. Iblandt de største var Bogstad med sine storartede Beboere, Kammerherre Pehr Ankers. Han blev Norges første Statsminister efter Foreningen i Stockholm, hvor han blev lige saa yndet som her gjennem sit venlige og behagelige Væsen.

Hans Svigersøn, Grev Wedel med Kone, elskværdige og ligefremme, passede lige meget i Hofcirkler som i den borgerlige Omgang. Hun omgikkes Alle, var «du» med Alle og var dog altid den værdige Grevinde Wedel, æret og agtet af Alle.

Greven var mild i sin Familie, men var selv haardfør og vilde hårde baade Kone og Børn.

Hun maatte halve Natten sidde ude paa Søen med ham og fiske og ofte kjøre lange Toure paa Isen om Natten i Maaneskin i Smalslæde, som han styrede. Alt moerede hende, naar hun var sammen med sin Herman.

Grevens Fader var den danske Minister i London, en meget haard og stræng Mand, som holdt sine to ældste Sønner saa strængt og tarveligt, at de maatte finde sig i det Utrolige.

Det gik ogsaa saa vidt, at de flygtede fra Faderen. Greven var da 20 Aar.

De blev vel modtagne først i Norge og siden i Kjøbenhavn, hvor de fik Sysselsættelse til at begynde med, men kom snart til Norge i Embeds Stilling.

Herman Wedel var vel instrueret og havde tidlig faaet Interesse for Englands Forfatning og Frihed, som hans blide Moder omfattede, da hun modsat sin Mand havde meget liberale Grundsætninger.

De parlamentariske Afhandlinger, som i Hjemmet daglig blev læste og omtalte, gjorde ham selv megen Nytte og Norge meget Gavn, da han i Nødens Stund paa Eidsvold vel var den meest erfarne og kraftigste til Norges Lykke og Fremgang.

Til Bogstad kunde Alle reise og være vel-

komne, især om Søndagene til Middag. Paa Bærum, hvor Faderen meget boede, og ogsaa paa Jarlsberg opholdt de sig tourviis med Giæster.

Paa det yndige Frogner boede Morten Anker, en Søn af Grosserer Jess Anker, Broder til Bernt Anker, Norges største og rigeste Trælasthandler. Morten Anker var gift med Skibscaptain Thoresens vakkre Datter, som meget godt indtog sin Stilling i Familien. I det Hele taget var ingen Standsforskjel. Enhver med Dannelse og god Opdragelse havde Adgang til den første Selskabskreds. Prindserne meldte sig ligemeget til de dannede Kjøbmænd som til de Betitlede. Der herskede altid i Selskaber en peen Tone og behagelig Conversation som Følge af de mange fine, dannede Familier, der angav Tonen og udbredte den.

Gamle Pløens Schøien, siden Thygesens, var den Tid et nydeligt Landsted, smukt og rigt arrangeret og havde den meest forbausende Udsigt over hele Dalen.

Linneruds Eier, Grosserer Steen, gift med en Collett, var ogsaa et rigt Huus. Han kjørte altid med 4 Heste i Spand, hvilket ikke var ualmindeligt dengang. Det gjorde ogsaa Ankers, Wedels, Thygesens, Colletts etc.

Det meest storartede og alsidige i Fêter og hele Indretning var vel gamle John Colletts Sommervilla, Ullevold.

Familien var opdraget i England, hvor de havde udmærket gode Forbindelser og Bekjendtskaber, saa det hele Arrangement var meget engelsk.

Husets Folk bestod af gamle John Collett med Kone, født Eliesen, og den unge Otto Collett med Kone, født Collett. De Gamle havde ingen Børn, men havde adopteret disse to Slægtninge som smaae, han Neveu af Manden og hun Niece af Fruen, der siden bleve gifte, men heller ikke fik nogen Arving.

Efter deres Giftermaal boede de i Huset aldeles som før.

Der var ogsaa altid et Par Frøkner, blandt dem Letta Falsen. Alle bidroge til Behag og Underholdning for deres stadig talrige Giæster. Iblandt de mange forbausende, rige og aparte Fêter, som der blev givne, kan jeg som Øienvidne kun omtale Børneballerne, men kan deraf slutte mig til de Store.

I Midten af August Maaned var Otto Colletts Fødselsdag, og paa den Dag siden hans Barn-dom blev der givet et stort Børnebal. Augusta og jeg vare altid budne og fik følge med Sophie

Winge¹, som vi hentede i vor Vogn, da der var mange Voxne ogsaa budne af deres Intimitet.

Vi kom Kl. 5 og bleve modtagne i Orange-rie Salonen, hvor der var dækket et umaadeligt stort Bord med alle Slags Frugter og Confec-turer.

Siden almindelig Promenade i Haven for at besee alle forskjellige og uendelige Partier af Grotter, Templer, Eremitbolig etc. etc.

I en Dam laae et heelt Skib med fuld Ud-rustning.

Efter saaledes at have gaaet op og ned og ud og ind, blev vi førte til en stor Grotte af mange besynderlige Stenarter og Formationer. Der var ogsaa anbragte blanke Iisstykker, hvorfra der rendte Vand ned over Stenene, hvilket gjorde Luften kjølig og Stenene vaade, blanke og naturlige. Paa Midten af den inderste Væg stoed et Stenbord med forgyldte Bæ-gere, Grottens Skjønhed, som var der, holdt et Bæger under en af Stenene, og man fik den deiligste Limonade, reent ufatteligt for os Børn.

Letta Fleischer serverede denne Nectar i et eiendommeligt Costume.

Saa ivei til Juno's Tempel, hvor Juno med

¹ Søsterdatter af Fru Thrane, g. m. Oberstlieutenant Kierulf.

sine Terner serverede Thée med tilhørende, saavel norsk som engelsk Bagverk.

Efter denne Nydelse skeede den store Vandring til Granholtet. En lille yndig Granskov et Stykke fra Haven, hvorhen man gik gjennem en frodig Ager og Græsgang. Omtrent halvveis stoed et lille Huus i Form af en meget stor Melketønde med Dør paa. Derinde stoed Fru Thulin, forestillende Ceres, klædt i Hvidt med Ax og Kornblomster og serverede Melk i Kruus til de Tørstige.

Hun havde et vittigt Ord for Enhver, som opvakte megen Munterhed blandt den store Børneskare.

Endelig kom vi til Holtet, paa hvis Top var en meget stor Plads med en Carroussel i Midten og Bænke rundt omkring samt midt foran et stort Tempel med Colonner og brede Trapper, Dianas eller Erkjendtligheds Tempel. Derinde var 2 Borde. Det ene med udenlandske Bonbons, opsat i Pyramider, og paa det andet laae alle Slags Gjenstande, bestemte til Præmier for Carroussel Spillet. Paa fire Stolper vare ophængte Ringe, som vi skulde tage med en Landse, idet vi kjørte forbi. For hver tagne Ring fik man en peen Ting i Præmie.

Efter denne Fornøielse skeede Tilbageetoget

i Springmarsche til Huset, som nu var brilliant oplyst. Musikken spillede, og Dansen begyndte.

Derpaa kom Souper, bestaaende af skaarne Smørrebrød med Chocolate, og dermed sluttede denne rige og varierende Fornøielse.

Næste Dag maatte altid Sophie Winge komme til Moder for at omtale vor Opførsel.

Jeg kan endnu erindre, hvor det pirrede min Ambition til Beskedenhed, naar jeg hørte hende sige, at vi havde opført os meget peent og havde været blandt de meest Tilbageholdende ved alle de fristende Nydelser.

De gamle Colletts vare meget belevne og elskværdige. De boede i Byen om Vinteren og levede ogsaa der meget selskabeligt.

Paa deres Eiendom Fladeby, nogle Mile fra Christiania, opholdt de sig i Jagttiden om Høsten, og mindst 50 Personer vare indbudne til Jagterne.

Alle, som kunde, skulde bidrage til at gjøre Livet der muntert og adspredende.

Det var Skik, at en Herre og en Dame af Selskabet skulde for Dagen repræsentere som Vært og Værtinde, og deres Pligt var at udfinde nogen Surprise eller extraordinair Fornøielse for Dagens Program. Der blev spillet Comedie, udført Charader, gjort Tableauer, ar-

rangeret Dands og Declamation af Vers, baade paa Engelsk og Fransk, da ofte Fremmede vare med om disse Høstjagter.

Naar Veiret tilloed det, var der Jagt hver Formiddag, Damer og Herrer til Hest, alle i Jagtdragt. Damerne i lange, mørkegrønne Ride-skjørter med grønne Trøjer og en let Bøsse over Skulderen og Hat med en lille stiv Fjær i.

Der blev især skudt en Mængde Harer. Damerne havde egne Positioner, arrangerede for dem, og flere af dem kom hjem med Bytte, blandt hvem den unge Fru Tina Collett var den flinkeste.

Efter Omklædningen bleve Gæsterne modtagne i Salonen af den jourhavende Vært og Værtinde, og Programmet for Dagen overleveret.

Det begyndte allerede ved Middagen med nogen Surprise paa Bordet. Man spiste ved et stort Hesteskobord med Annex for de Yngste.

Der var mange vittige Hoveder. En af vore Bekjendte, Krigsraad Kjerulf, var igrunden en alvorlig ung Mand, men meget begavet. Han spillede Comedie til Perfection i den høiere Genre, declamerede deilig og læste høit til Fuldkommenhed, saa han var med overalt og bidrog meget til Udførelsen af disse behagelige Beskjæftigelser.

En og anden Caricatur eller Original saaes altid, som ogsaa bidrog til Variation og Munterhed. Nogle af de Damer, som havde været paa Fladeby, kom altid og fortalte Moder om alt det Passerede og oplæste de vittigste Programmerne, hvortil jeg lyttede med Begjærlighed.

Endnu kunde jeg opregne mange Familier, som førte stort Huus, som Thulins, Carlsens, Haxthausens m. fl.

Et meget net Privat-Theater var ogsaa dengang i Christiania, hvor der gaves Forestillinger hver tredie Uge, men kun for Medlemmerne og Tilreisende. Der maatte Alle spille med, som gjorde det hyggeligt og moersomt. Der blev givet Øhlenschlägers Tragedier, Comedier og Syngestykker.

Louise Clasen, f. Thrane, og Kaja Lassen vare Primadonnaer i Operetten, og Fru Thulstrup var i den store klassiske Stil som Valborg og Thyra i Hakon Jarl.

Fru D'Unker¹ var udmærket i den burlesque Genre i Holbergs Comedier; Kjerulf, Hagbarth Falsen, Schandorff, Holm og Flere vare store Talenter for Scenen.

¹ Conradine Dunker, f. Hansteen, Forfatterinden til «Gamle Dage».

Paa den Maade var Livet let og behageligt i vor lille Hovedstad, hvor Gemytlighed, Overbærenhed og Medgjørlighed vare Hovedtrækkene.

* * *

Men Norge havde ogsaa sine Aar af Alvor og Tryk og Hungersnød i de Aar, Danmark havde Krig med England, hvilket forbød al Handel og Samkvem med det Land, som havde Norges største Handel og Sympathie.

I disse forladte og isolerede Forholde begyndte Tanken paa Forandring i den politiske Stilling at opstaae hos tænkende Mænd, og man følte, uagtet Hengivenheden for den gamle Kongestamme, at Foreningen med Dannemark ikke kunde bestaae.

Der taledes om, at Norge paa egen Haand skulde underhandle med England. Imidlertid blev, efter Forestillinger og Klager fra Danmark, Licencer udstedte af den engelske Regjering for norske Kornskibe, saa Nøden blev avhjulpen.

Og saa begyndte paanyt den mest glimrende Handelsperiode, som nogensinde har været, den saakaldte «Licence-Farten». Det vil sige hvert Skib var forsynet med et Papiir, som tilloed frie Passage.

Og nu glemtes alle Klager, Nød og Politik, der blev Velstand og Munterhed overalt.

Paa den Tid var Prinds Christian August af Augustenborg Statholder i Norge og Chef for den norske Armée. Denne Prinds bør ingen Norsk glemme, og som han har heller aldrig en Fyrste blevet elsket. Hans glimrende Egen-skaber, hans trofaste, opofrende og retskafne Caraktére, hans utrættelige Bestræbelser for Norges Vel, hans ligefremme Væsen og tarvelige Levemaade opvakte Alles Beundring.

Han var ogsaa en dygtig Hærfører, havde høstet megen Erfaring i østerrigsk Tjeneste. Vi kan takke hans Klogskab for, at Krigen med Sverige dengang sluttede saa godt.

Han gjorde Reiser rundt om i Landet og inspicerede overalt, kun ledsaget af en Adjutant, Løjtnant Holst (senere General og Kong Carl Johans trofaste Ven).

Han boede egentlig paa Fredrikshald, men han var ofte i Christiania og beboede da et Par Værelser i Palaiet og lod hente sin Mad.

Da han blev kaldt til Sverrig og reiste did, tog han den meest rørende Afsked fra sine elskede, uforglemmelige Nordmænd, blandt hvem han passede saa godt, og som forstoed ham saa vel baade som Menneske og Fyrste. Hans Agtelse

for Menneskets Fortrin, i hvilken Stand de fandtes, var overensstemmende med Landets simple og ærlige Former.

For at bevidne Norge sin Agtelse og Kjærlighed, sendte Kong Fredrik d. 6te sin Svoger, Prinds Fredrik af Hessen, til Christiania som Statholder — i 1810 tror jeg.

Hans stilfærdige, elskværdige Væsen vandt Alles Hjerter, omenskjøndt han ikke havde den Forriges straalende Egenskaber.

Han blev strax Chef for den daværende Regerings-Commission og gjorde sig al mulig Umage for at være til Gavn og Nytte for Landet, som altid siden forblev ham kjært, og hvor han befandt sig saa vel og førte et behageligt Liv i jevn og ligefrem Omgang.

Han satte megen Priis paa Fader og bad ham ofte til sig og beviiste ham et hengivent Venskab lige til den sidste Stund, han var i Norge.

Han kom imellem efter sin Middag over til Fader paa Ladegaardsøen og sad eller gik en Times Tid med ham under fortrolig Samtale.

Han vinkede mig ofte til sig for at sige et Par venlige Ord. Ellers fjernede man sig altid ved de Besøg eller gjorde en Promenade med den gamle Adjutant.

Uagtet alle de store, prægtige Huse var dog Ladegaardsøen altid Glanspunktet af Omegnen og det meest yndede, saa der altid kom Mennesker og Reisende af Distinction. Alt var peent holdt, og hvad man fik, var extra godt, uden Luxus i nogen Retning. Saadant var imod Faders Principer, ihvorvel han vist var meget formuende.

Prindsen var meget ivrig for at gavne Norge, og jeg antager, at han fandt Fader at være en brugbar Mand, hvis Interesse og Virksomhed for Udbredelse af alt Nyttigt var baade stor og uegennyttig.

Ja, Faders Uegennyttighed var saa stor og hans Hengivenhed for sine Venner saa opofrende, at Alt, hvad han gjorde, lod han dem gjerne have Æren af.

Paa den Tid, dels efter Krigens Nød og Afspærring, dels paa Grund af den stigende Velstand, vaagnede Idéer om mere selvstændige videnskabelige Indretninger, især et Universitet, da den lange Afstand fra Kjøbenhavn hindrede Mange fra at studere.

For at fremme Landets Vel blev der da oprettet «Selskabet for Norges Vel», hvis Præsæs blev Prinds Fredrik og Vice-Præsæs Biskop Bech, som var i høi Grad virksom derfor, skrev

dets Love og holdt Taler. Han var en meget god Ven af Fader og spiste ofte Middag hjemme, hvor jeg da stadig hørte dem tale om deres Planer og Forhaabninger.

Der blev i en Fart mange Medlemmer, som betalte temmelig betydeligt, da der skulde virkes for Skolemester-Underviisning og anden Videnskabelighed, men især for at faae et Universitet, hvilket da ogsaa lykkedes med mange og store Opofrelser fra Subskribenternes Side.

Jeg har copieret mangt et Brev til Biskop Bech (Privat Correspondance) og veed, hvad der blev offret, ligeledes at Fader opkjøbte for egen Regning en heel Deel smaae Huse med omgivende Terrain, for at der kunde bygges Regens for Studenterne og anlægges en botanisk Have.

Min høimodige Faders Navn blev aldrig nævnt, men saa var ogsaa hans Ønske. At gjøre godt i Løndom for Fædreland og Medmennesker var hans Maal.

Mange har i Stilhed velsignet hans Navn, og mangen En har han bragt til Storhed og Ære.

I de Par forskjellige Perioder af Hungersnød og Krig har han været En af de virksomste i Provideringen. En af hans intime Venner var en Tid Chef for Providerings Commissio-

nen; men Fader var den handlende, offrende og kraftige, der paa Reiser loed den ene Ladning Korn komme efter den anden uden at nedslaaes af de mang Tab og Modganger. Ogsaa dette veed jeg med Sikkerhed af de Breve, jeg copierede til Providerings Commissionens Medlemmer (ogsaa Privat Correspondance).

Prinds Fredrik, troer jeg, kjendte meget til hans Færd, som det kan bevise, at efter en Middag hos Prindsen overrakte han Fader Dannebrog's Ordenen med en smigrende Kongelig Skrivelse, som Fader viiste Moder, men ingen Anden. Hun fortalte mig Indholdet senere.

Den Tid blev ikke Dannebrog'en givet i den Classe uden efter grandsket Fortjeneste. Han fik ogsaa en Titel, som Brugen var i Danmark.

* * *

Tiden henrandt i Velvære og Roe.

Om Sommeren gjorde Fader altid en Tour op til sine Brug i Nittedalen og til Tømmermærkerne i Soløer. Paa en saadan Reise fulgte Moder og jeg med engang. Det var moersomt at see den Glæde, hvormed vi overalt bleve modtagne.

I den Tid kaldte Alle sine Herrer for «Faer». Han var deres Velgjører og Forsørger, som de

kunde stole paa i Alt, og som de elskede med Troskab.

Øverst i Soløer, ved Bredden af Glommen, laae en stor Toétages Bondegaard, Kongsrud. Der boede den selvstændige rige «Kakse», Kongsruen kaldet, som var Faders Tømmermærker, det vil sige den, som i sine Skove huggede Tømmeret, mærkede det og loed det i Flaader glide ned over Elvedragene til Vedkommendes Brug.

Betalingen skeede to Gange om Aaret ved Markedstid og i December Maaned efter overenskomne Priser.

Der paa Kongsrud var meget vakkert. Huset laae paa en Høide med Glommen nedenfor, med yndige Birkelunde og frodige Græsmarker rundt omkring og i Baggrunden disse uhyre, milelange Skovstrækninger, hvori der hugges evindelig.

Vi vare der i tre Dage og havde det saa godt. Vi boede i øverste Etage i tre store Værelser med en umaadelig stor Himmelseng i hvert Værelse, fyldt med en Masse Sengeklæder, hvilket ansaaes for rigt. Hvide, fine Lagen og reent i alle Henseender.

Vi spiste om Middagen i Storstuen meget ordentlig og godt, altid god Fisk, Lax eller

Øret, en colossal Giødkalvesteeg eller Lamme-
steeg og en enorm Terrin med sød Fløde og Bær.

Døttrene vartede os op, tre vakkre, velklædte
Bondepiger, hvoraf den yngste var min Ven-
inde, udmærket sød saavel af Ydre som Væsen.

Vi fik ride om i Bygden paa smaae, sikkre
Heste i Stolsadler og havde det meget moer-
somt.

I en af Stuerne hang der paa Væggene en
Mængde Kobbertøi. Det var nemlig Skik hos
de rige Bønder at hænge op en Kjedel eller
anden Kobbergjenstand for hvert Tusinde, de
lagde op, og der var vist 20 à 30 Stykker.

Disse Bønder var ikke heller hverken raae
eller uvidende, ihvor liden Anledning der var
paa Landet til Underviisning. De havde sin
lille Boghylde; der fandtes altid den gamle
Snorres norske Historie, Clausens Folkeskrifter,
og hvad der kunde findes forstaaeligt hentet
fra Byen.

Det var noget, som i høi Grad forbausede
Udlændinger at finde, ofte midt oppe i Fjeld-
bygderne, en saadan Oplysning og Evner.

Man siger, den stadige Kamp med Natur og
Climat, den bestandige Opmærksomhed for at
benytte de beleilige Øieblikke, saavel Dag som
Nat, ofte udvikler Sjælsevnerne.

Jeg hørte ofte fortælle af danske og norske studerede Folk, som gjorde Reiser opi Landet, at de høit i Øvre Thelemarken fandt hos flere Bønder «Bastholms Philosophie for Ulærde», og at de talte om dens Indhold med megen Kundskab, saa disse selvlærde Naturmennesker havde den sundeste Dømmekraft.

Et Beviis for Nationens naturlige Sands for Oplysning var, at Boghandlerne i Kjøbenhavn erklærede, at deres største Afsætning var til Norge, og at ethvert literairt Foretagende, som behøvede Understøttelse, fandt saadan villigst blandt Norges Rigmænd. Ligesom man saae i alle bedre Huse de udgivne danske Skrifter.

Her i vort i Sekler forsømte Land var jo ingen Anledning til Videnskabers Udvikling, saa vi havde hverken Literatur eller engang en ordentlig Avis; men det poetiske Talent strømmede ud fra alle Norges Egne og nød megen Udmærkelse i Kjøbenhavn, som f. Ex. Tullin, Wessel (især berømt for «Kjærlighed uden Strømper», der gjorde saamegen Lykke gjennem sit geniale Lune), Frimann, Edvard Storm, Forfatter til den berømte «Sinclairs Vise», Pram, Præsten Rein, Zetlitz. Yndet var især dennes Vise om den norske Bondegut, som slutter saa:

«Bød Kongen mig Norriges Rige,
 «Men nægted mig Signe at see,
 «Jeg svared: Faer, styr du dit Rige,
 «Du styrer det bedre end jeg.
 «Men jeg styrer bedre min Pige,
 «Og Signe forlader jeg ei.»

Af andre maa nævnes: Boye, Hauch og den udmærkede Nordahl Brun, som skrev: «Boer jeg paa det høie Fjeld». Desuden en Mængde smagfulde Leilighedsdigtere, som Smith m. f.

I det Tidsrum var Embedsmændenes Stilling trykket og Velstanden næsten udelukkende blandt Kjøbmænd — Trælasthandlere —, og om disse sagde man i England saavel som andetsteds, at de vare sande Storhandlere, store i Handelsfærd og i Daad, liberale og patriotiske i Sind, og havde Smag for Dannelse og godt Selskab.

Mange af disse Hædersmænd bukkede under for Tidens Tryk, foraarsaget dengang af Danemarks daarlige Bestyrelse af Pengevæsenet, der blev slettere og slettere.

Der udstedtes en Masse Papirsedler, som til Slutning intet Værd havde af Mangel paa Sølvfond. Da var det, den Danske Kongefamilje i sin Fortvivlelse og for at give Exempel i 1812 offrede sin dyrebare Reliquie, Guld Taffel-Ser-

vicet i Rosenborg Slot. Om det var dengang eller senere, offrede enhver norsk Patriot alt sit overflødige Sølv.

Jeg var med min Moder hos Guldsmeden, som boede ligeoverfor, og saae hendes Théemaskine, Kander, Armstager og meget mere blive slaaede til en Sølvklump og bragt i den saakaldte «tvungne Bank». Af alt det gamle Sølv beholdt hun kun Spiseskeer og Théeskeer.

Denne Tilintetgjørelse af Pengenes Værd ruinerede ikke alene Mange, men foranledigede adskillig Uærlighed hos denne retskafne Nation, hvor Folk laanede hinanden paa det blotte Ord, og hvor de Umyndiges Penge indsattes hos de rige Kjøbmænd uden Beviis eller stemplet Papiir. Nu i Forvirringen og Forskrækkelsen opkom hos Enkelte Tanken om at benytte Leiligheden til at gjenbetale de laante Penge med de daværende Dalersedler, som kun havde 2 Skillings Værd, medens Laanet var udbetalt i gode Dalere.

Rehbinders Moder tabte mange Penge paa den Maade gennem høit staaende Mænd.

I 1812 var den forfærdelige Misvæxt. Regn og Kulde tilintetgjorde alt Korn og alle Potetes, saa der blev stor Hungersnød i Landet udover Høsten og Vinteren 1813.

I Dannemark var ogsaa Uaar og dertil Afspærring næsten aldeles af fiendtlige Krydsere. Da gialdt det at sørge for sin Næste og dele med ham, hvilket ogsaa blev giort.

Jeg glemmer aldrig de Skarer af udmagrede, blege Ansigter, som strømmede ind til Byen fra Landet for at bede om lidt Meel til at blande deres Barkebrød med og for at faae kjøbt lidt Korn.

Der stoed daglig i Gaarden hos os et langt Bord med Bænke om, hvorpaa der hele Formiddagen blev sat Grød og Melk og Brød. Hver og en, som kom fra Landet, kunde gaae ind af Porten og spise.

Da var Fader et virksomt Medlem af Pro-videringscommissionen og udrettede meget godt. Der blev skaffet Korn-Licencer og udstedt Præmier for Indførsel af Korn.

Prindsen skaffede gennem den danske Regjering en Pengesum for at uddeles til Landmanden og gjorde alt, hvad han kunde. Store Offere bragtes fra alle Kanter. Ogsaa i Danmark gjordes Alt for at skaffe Korn til Norge. Store Subskriptioner gjordes her til Indkjøb af Korn, og det befandtes, at de Privates Bidrag oversteg Regjeringens.

Under disse Trængsler holdt de to store Magter paa at bortgive Norge til Sverrig som en anden lille Ting.

Det kunde ikke taales, og derfor sendte Kongen Thronarvingen til Norge som Statholder for at modarbeide denne Plan.

Der behøvedes en ophøiet og begavet Mand, som selvstændig kunde tage de Forholdsregler, den truende Fare krævede, og hvis Indflydelse kunde bevare det norske Folks Hengivenhed for den danske Konge, som aldrig havde svigtet. Sit trofaste norske Folk kunde han aldrig overlade i bedre Hænder end selve Arvingens til begge Riger.

Prinds Christian Fredrik kom i Mai 1813 fra Jylland over til Norge i en lille Baad, klædt som Matros, udsat for alle Farer, saavel af Krydsere som af Storm.

Denne unge, vakkre, begavede, videnskabelige og veltalende Prinds maatte behage Enhver. Han forstoed at sætte sig ind i Landets Forholde og kom med det oprigtig Ønske at vinde Nationen.

Sidst i Mai aftraadte Vice-Statholderen, til hvem den nye Statholder holdt en peen Tale, og takkede ham fra Kongen for hans gavnlige Idræt for Norges Bedste og vendte sig derpaa

til Forsamlingen og sagde, at intet Beviis paa Kongens Tillid kunde være ham dyrebarere end den Befaling at virke som Statholder i det trofaste Klippeland.

«Modtag mig som Pant paa, hvormeget Kongen paaskjønner Eders Værd. Maaskee haarde Prøvelser forestaae os, men lader os holde sammen og være standhaftige» etc.

Prinds Fredrik reiste strax efter, ledsaget af Alles Tak for hans venlige, ædle Færd, og han selv var dybt bevæget.

Prinds Christian Fredrik foretog derpaa Reiser omkring i Landet og opfordrede overalt til Maadehold og Besparelse af Spandmaal¹ isærdeleshed. Men ikke destomindre var der Fester for ham, hvor han kom hen.

En Prinds i de Tider i Fjeldbyggerne var en hellig Person, og denne forstoed at tale med Enhver og var interesseret af dette nye, uvante Liv. Glæden at see den vordende Konge var uhyklet. Hvor han kom, som sagt, var Fest, hvortil altid de største Bønder vare budne, for at Prindsen skulde faae Anledning til at tale ogsaa med den Stand, og han viiste stor Glæde ved deres troskyldige Ytringer af Troskab mod det gamle Kongehuus.

¹ spanmål, svensk, betyder Korn.

Med sin Iagttagelses Evne opdagede han paa Reisen saadanne Personer, hvis Kundskaber eller Evner kunde være Landet til Nytte.

Uagtet alvorlige Begivenheder forestode, florerede dog Selskabeligheden i Christiania. Prindsen vilde gierne moere sig og syntes meget godt om vakkre og hyggelige Damer.

Der var Baller og Soirées for ham uophørligt, og han satte sig strax ind i Forholdene. Han var hos Flere af min Familie.

Ialmindelighed meldte han, at han vilde komme om Aftenen, og da blev i en Fart alt Fiffigt buden til hans Underholdning.

En Gang, den første Sommer, vare vi som sædvanlig paa Ladegaardsøen, og en Aften, Fru Mansbach var hos os, og Théedrikningen var over, men Bordet endnu stoed fremme, kom pludselig Løjtnant Schwartz, Adjutant hos Prindsen, og meldte Hans Høihed, som dog ikke endnu var ved Huset.

Det blev en Ravage for at faae bort Théebordets Levninger i en Fart, og saa steeg den bedaarende Prinds ind og sad en Times Tid og var høist elskværdig. Han var saa naadig og tog mig i sine Arme med en fransk Bemærkning til Fru Mansbach, meget fordeelagtig for mig, som jeg heldigvis forstoed meget godt.

Ellers kan jeg ikke mindes, at han var mere i vort Huus.

Fader var oftere buden til Middag hos ham, men nogen stor Interesse havde han ikke for Christian Fredriks Mission. Fader var blandt dem, som indsaae, at Foreningen med Danmark ikke kunde bestaae, og at Norge som selvstændigt Rige ikke var mægtigt nok. Jeg har ofte hørt ham yttre sig til sine Fortrolige derom, og de havde mange ulige Meninger og Disputer.

Der var Mismod og Sorg i Sindene. At oprykke den gamle Troskab og Kjærlighed til Frændestaten og Konge-Ætten var vemodigt. Saavel deres Samliv som Regjering havde været saa mild og kjærlig, at alle Savn glemtes; men Ingen vilde erkjende Kongens Ret at overgive Norge med fuld Eiendomsret til en anden Magt.

Fader agtede høit Prindsens Egenskaber og faste Villie til at dele Skjæbne med os i vor af hele Europa forladte Stilling, men hvad skulde det kunne føre til med en daarlig forsynet Armée, ingen Statskasse — alt gik til Danmark, som bestyrede Norge derfor —, daarlige Penge og liden Tilførsel af Korn.

I en saadan ynkelig Forfatning viiste rigtig nok Norge, hvad af Opofrelse, Kraft og Evne

der laae i Nationen. Ingen tabte Modet. De holdt standhaftig sammen og opvakte ogsaa Europas Beundring.

I det engelske Parlament fandt Norge de meest udmærkede Forsvarere for sin kraftige Beslutning om at bevare sin Frihed, i Lorderne Grey, Granville, Holland og mange Flere. Nordmændene begjærede kun Frihed mellem sine Klipper.

Men en stor Deel af Nationens udmærkede Mænd i alle Klasser begyndte da at ønske en Forening med Sverrig som den eneste betryggende Sikkerhed for Fremtiden, og den ivrigste var Grev Wedel.

I Sverrig ansaae man Christian Fredrik som en Urostifter, der ophidsede Nationen til at modsætte sig Foreningen. Det var ikke Tilfældet. Tvertimod beroligede han Sindene gennem kraftige Anstrængelser som Regent, og om han end troede paa Muligheden af at beholde Norge som dets Konge, indsaae han dog, at Landet var urokkeligt i sin Bestemmelse om at ville have en selvstændig Forfatning.

Han indkaldte derfor valgte Mænd i alle Klasser fra By og Bygd, som paa næsten ufremkommelige Veie indfandt sig paa Eidsvold først i April. Til den 17de Mai havde de med beun-

dringsværdig Kyndighed forfattet Norges Grundlov eller Constitution.

Der var et stort Partie for et selvstændigt Rige med Christian Fredrik som Konge, og dette seirede.

Saavel Prindsen som hans Partie stolede paa, at det Engelske Ministerium vilde vige for den Sympathie, som over hele England udtaltes for Norges Selvstændighed. I Pressen som i Parlamentet blev Ministrene strængt angrebet, og de kunde næsten ikke forsvare sig. Alt dette blev indrykket i Norske Blade, og det opflammede Haabet og bragte Flere og Flere til at slutte sig til den i Eidsvold udraabte Konge.

Som antydet tilhørte min Fader ikke det kongelige Partie og blev derfor hjemme fra Kirken, da man svoer Eden til Kongen.

Jeg husker endnu hans Ord: «Jeg vil ikke give min Eed til en Konge, som om kort Tid ikke mere kan existere.»

Han fik mange Uvenner for saadanne Ytringer, da den store Mængde, som med Begeistring hang ved den unge, bedaarende Konge, ikke kunde taale, at Nogen var af en anden Mening. Han blev kaldt Forræder og svensk-sindet. Det gav igjen Anledning til Familiebrud og meget Leit, men Fader og Moder holdt

sig rolige med sine Venner udenfor de heftige Udbrud.

Man har ridiculiseret denne Periode og især Christian Fredriks Optræden, som vel i mange Henseender ikke var overensstemmende med Tidens Alvor; men uværdigt er det at latterliggjøre Byens Foranstaltninger paa den Tid og omtale med Spot en ung Fyrstes Forfængelighed i Hof-Udnævnelser og saadant uvæsentligt, som jo var Brug dengang, og som intet kostede, da ingen fik Gage.

Norges Historie maae altid omtale Christian Fredrik som Landets Velgiører, thi uden hans Nærværelse var vel neppe de store Resultater frembragt, hvoraf vi nu nyder godt.

Han var det, som opdagede og raadspurgte de klogeste Mænd i Landet for at handle til fremtidigt Gavn. Før den store Rigsforsamling kaldte han mange sammen fra forskjellige Steder for at raadgjøre og derigjennem forberede de store og sidste Bestemmelser.

Om han end ikke var nogen stor Statsmand eller Hærfører, havde han baade Indsigt og Klogskab i meget. De fremtrædende Personer paa Eidsvold, som Falsen, Motzfeldt og mange Andre, havde vel ikke hængt saa ved ham og udraabt ham til Konge, om han havde været

en latterlig Person, som en Forfatter i Morgenbladet spottende gjør ham til. (Jeg har tilfældigviis læst det idag.) Hans største Feil, synes jeg, var hans ængstelige Frygt i Krigens Tid for Overmagten. Han gav altid Ordre til at retirere for ikke at udgyde Blod.

Det var en sørgelig Tid. — Mangel paa Alt. — Fra alle Kanter blev der sendt Kongen Gaver, endogsaa Guld, Sølv og Smykker til hans Krone, fra langt bortliggende Egne.

En af Norges dybsindigste Mænd, som alligevel ikke var paa hans Partie, siger, at det var Christian Fredrik forbeholdt at bane Vei, som et af Forsynet udkaaret Redskab, for Norges Vel og Lykke, og det norske Folks Erkjendtlighed for hans store uforglemmelige Velgjerninger maae tilhøre ham.

Da nu Sveriges Konge trykkede paa med hyppige Opfordringer om at overgive sig, og England, Rusland og Østerrige sendte Gesandter til Christiania for at paaskynde Overgivelsen med det Gode, blev der sammenkaldt et Storting, som endelig besluttede Foreningen paa den Betingelse, at Landet beholdt sin Grundlov.

Før denne sidste Beslutning havde en svensk Armée rykket ind i Landet. Der var en heldig

Træfning ved Kongsvinger, hvor Krebs slog Fienden tilbage. Ved Fetsund havde ogsaa de Norske en god Position, men der var Kongen nærværende, og da han saae, man bar bort en skudt Officer, opkom hans store Ængstelighed for unyttig Blodsudgydelse, og han befalede Retraite, og dermed var Norges Skjæbne afgjort.

Tropper havde besat Kragerøen for at beskyde Fredrikstads Fæstning, som fik Befaling om at overgive sig, hvilket ogsaa blev Tilfældet med Fredriksteen.

Kronprinds Carl Johan kom til Moss, hvorfra han sendte Excellencen Rosenblad, Greve Mørner og en tredje til Christiania for at underhandle med Storthinget og opgjøre Foreningen til almindelig Tilfredshed — paa meget enkelte nær.

I flere Aar arbejdede Sverrig for denne Forening, saavel Regjeringen som de meest fremstaaende Adelsmænd, men det gik ikke saa let. Mange Kræfter havde de fornødne for at frembringe den, saasom Ruslands Løfte om Hjælp, Englands Subsidier og Orlogsskibe for at blokere Norges Kyster.

Dette skeede dog mat, da alle Chefer ombord vare imod denne Commando, og de saae

gjennem Fingrene med mangen Kornskude, som sneg sig ind paa Norges Kyst.

Kieler Tractaten bestemte, at Sverrig skulde faae Norge som Eiendom, om det med 30 000 Mand Tropper vilde hjelpe de Allierede under Carl Johans Anførelse og mod Napoleon. Den nedværdigende Tractat vilde ingen Nordmand erkjende som berettiget.

Christian Fredrik reiste bort i al Stilhed, ledsaget af Alles Erkjendtlighed. Da han havde afsagt sig al Ret til Norge, var for evigt de gamle Frændinger adskilte efter saagodtsom hele Landets Bestemmelse og Ønske, overensstemmende med det Nye Norges Anskuelser.

Det hindrede ikke de kjærlige Følelser, hvormed de tre danske Prindser erindredes og omtaltes, som hver især passede for sin Epoke, og som havde Nationens Agtelse og Hengivenhed i saa høi Grad for deres tilgjængelige og naturlige Færd i det tarvelige Norge, hvor de levede som Privatmænd. Dette var saa meget mærk­ værdigere, som der ved det gamle danske Hof var megen Etiquette, og Hofcirkelen udelukkende bestoed af den store, rige Adel. Om alle Fyrster forstoed saa godt at sætte sig ind i Forholdene, vilde de altid blive elskede. Her kan det ikke nytte at medbringe nogen Hof-Etiquette.

Gamle Kong Fredrik 6tes Afskeds Hilsen til Norge var saa rørende og lød saaledes: «Aldrig «kunne Vi glemme den Troskab og Hengivenhed for Os og Vor Stamme, som det ædle norske Folk i alle Tider og alle Tilfælde har givet Os saa rørende Beviis paa. Saalænge «Troskab blandt Folkeslægter agtes som en «Dyd, ville Nordmændene nævnes som de, der «overgik ethvert andet Folk heri. Held for «Eder.»

Kong Fredrik den 6te skal have beholdt sin Godhed og Interesse for Norge til sin Død.

Under et Ophold en Vinter i Kjøbenhavn bleve vi presenterede for hans Enke, der dengang var 80 Aar gammel. Hun talte endnu om sit gamle, kjære Norge, som hun kunde erindre fra sin Barndom under et Besøg i Christiania. Hun beskrev mig Huset, hvori de boede. Det var den nuværende Krigsskole, dengang tilhørende Kjøbmand, Kammerherre Bernt Anker, som overloed det til Afbenyttelse for de Kongelige.

Palaiet tilhørte ogsaa ham, men han forærede det til Byen til Beboelse for Prindserne. I Stiftsgaarden boede Stiftamtmanden, som dengang var en stor Personlighed og førte stort Huus.

Om alt dette har været saameget skrevet og talt, at det er intet Nyt, men lad det staae her til Paamindelse om en Tid, saa riig paa Interesse for os Gamle, der har fulgt Skridt for Skridt Tidens Udvikling, og som en Paa-mindelse for vore Børn og Børnebørn om den Agtelse, man bør have for sit Fædreland, der leed, streed og vandt. Denne Tid og dens Mennesker have oftere været skjævt be-dømt.

Det var naturligviis stor Skuffelse blandt det ivrige Selvstændighedspartie, men de holdt sig tilbage, indtil Overbeviisningen om de bedre Forholde indfandt sig.

I den uoplyste Klasse var Gemytterne op-hidsede ved de Rygter, som gik om, at der havde været Forræderie i Arméen, som havde foraarsaget Overgivelsen.

Især angreb man voldsomt i Laurvig den gamle General Staffeldt¹, som maatte flygte til en Ven i Skeen, der modtog ham med Inder-lighed. Han døde af Græmmelse og var ganske vist uskyldig. Hans Ulykke var, at han aldrig fik Lov til at handle paa egen Haand, en ufat-telig Idée af den unge Konge.

En Folkehob samlede sig ogsaa udenfor hos

¹ Bernhard Ditlev, f. 1753, † 1818.

5 — Fru Rehbinder: Erindringer.

General Haxthausen¹, som var Generalintendant, og som de troede havde altfor slet sørget for Arméen, men der fandtes Intet at forsørge med.

Heldigviis var der tilstede i hans Huus et Par af Byens anseede Mænd, som talte Folke-massen tilrette, og det Hele var over uden nogen-somhelst Skramme.

Men uheldigviis blev i Forbigaaende en Deel Vinduesruder indslaaet i et Huus i Nærheden, hvor General Björnstjerna boede. (B. opholdt sig nemlig i Christiania som den svenske Konges Commissær og, som man troede, Paapasser.)

Generalen reiste imidlertid strax for at melde Opløbet, og Kronprindsen sendte i den Anledning Admiral Cederström med et Krigs-Skib for at tilsige Stats-Raadet, at dersom de ikke ansaae sig istand til at kunne holde Orden, vilde han tage Foranstaltninger dertil.

Stats-Raadet, eller Regjeringen, var det samme, som Christian Fredrik havde dannet, bestaaende af kloge, værdige og indsigtfulde Mænd. De svarede med sin altid udviiste rolige Værdighed, at de ansaae sig fuldkommen istand til at overholde den indre Rolighed, og at Uro-stifterne skulde blive straffede, at Undersøgelse

¹ Fredrik Gottschalek Haxthausen, f. 1750, † 1825, blev sat under Rigsret, men frikjendt.

allerede var giort, hvoraf man vidste, at ingen personlig Fornærmelse mod General Björnstjerna var meent. Admiralen maatte pille af, ledsaget af Pøbelen, som ikke syntes om det svenske Krigsskib paa Rheden.

Statsraadet besluttede strax at nedsætte en Commission, som skulde undersøge Armée-Commanderendes Opførsel.

Carl Johan vilde sende Regjeringen 2000 Tønder Korn til Uddeling, men Regjeringen svarede, at den ikke fandt det passende endnu at befatte sig med saadanne Gaver, at det var deres egen Pligt at sørge for Folket, og at saavel Provideringscommissionen som især de Handlendes Anstrængelser vilde skaffe det fornødne Korn.

Saavel Kronprindsen som de svenske Commissærer viiste den største Forekommenhed. Det var almindelig omtalt, hvor dannede, oplyste og dygtige Forretningsmænd disse sidste vare. Man berømte den svenske Regjering, som havde valgt saadanne udmærkede og liberale Personer til at udføre de vanskelige Underhandlinger med det overordentlige Storting, der skulde opgiøre om Foreningen.

Der var mange stridige Punkter, men det gik til paa en passende Maade. Norge fik be-

holde sin Statsforfatning, som passer for Landets simple, indre Forholde.

Det var et heldigt Tidspunkt for Norges Mænd til at holde fast paa sit Værk, da liberale Idéer begyndte at udvikles overalt. England talte høit til Norges Fordeel paa Congressen i Wien.

Løfterne til Dannemark om Erstatning for Norge bleve ikke holdt, og de legitime Fyrster skulde overalt gjenindsættes. Dette paaskyndte Carl Johans Samtykke for at faae Foreningen istand saa fort som muligt.

Da nu begge Parter vare enige, blev Kong Carl den XIIIde eenstemmig valgt til Norges Konge den 4de November 1814.

Jeg har ofte hørt sige i Sverrig, at Norge kunde have været en Provinds af Sverrig, og at vor Grundlov var en Naadegave af de Seirende, men de, som troer det, kjende hverken Forholdene i Norge eller i Udlandet.

(Efter Stortingets Slutning var Stemningen rolig, og Partierne blev meer og meer enige i den naturlige og rigtige Opfatning af Skandinaviens Sammenhold.)

Svære Tider havde Landet for at ophjælpe sin Nød, og der var mangan Anledning til Misfornoielse og Misforstaaelse, og Carl Johan var

mistænksom. Jeg kan godt begribe, at han, som vant til det franske Folks Foranderlighed, kunde tænke sig det samme om os ogsaa. Vi havde i over 400 Aar været forenet med en anden Nation med de ømmeste Baand, og det var vemodigt at skilles, men jeg er aldeles overbeviist om, at aldrig nogen Dansk har forsøgt Forræderi og endnu mindre nogen Norsk. De danske Embedsmænd, som forblev i Landet, vare aldeles norske i Sind og Skind, hvad Politikken angik.

Kong Carl Johan vandt snart Alles Hjærter, og de Svenske, man havde Anledning til at træffe, opvakte almindelig Yndest. Den nye Statholder, Grev Essen, var en udmærket Mand, Grevinden en charmant Dame fra Pommern, og de havde de yndigste Børn. Excellencen var en imponerende Adelsmand, meget artig og førte Huus, men meget mere stiv og utilgjænelig, end de danske Prindsere havde været. Der indtraadte et ganske andenslags Liv.

* * *

Før Foreningen, imod Vaaren 1814, var Søster Maries Opdragelse fuldendt i Kjøbenhavn, hvor hun ogsaa blev confirmeret, og hun skulde absolut hjem, men ingen fik passere Sverrig.

Da var der i Kjøbenhavn en Familie, Kammerherre Kaas¹ med sin Frue, som ogsaa ønskede at reise til Norge, og med dem kunde Marie faae Følge, blot der kunde udvirkes Tilladelse.

Denne fik imidlertid Fader bevilget gjennem Recommendation af gode danske Venner hos den svenske Minister i Kjøbenhavn, Grev Ta-wast, som var bekjendt som en stræng Mand. Passet lød paa Kammerherre Kaas med Frue og Tjener samt min Søster.

Petersen (senere Statsraad) var dengang færdig med sin Examen og ventede blot paa en Mulighed til at reise hjem. Da han fik høre, at et saadant Pas var udstedt, gik han op til Kammerherre Kaas, fortalte sin Nød for at faae komme hjem og udbad sig som en Godhed at maatte faae følge med dem som deres Tjener.

Det blev bevilget, og i Kaas' Livrée begiver han sig til den svenske Ambassade som Tjener, og hans Signalement blev optegnet, da Kaas endnu ikke havde tænkt paa at tage nogen med.

Petersen maatte sidde paa Kudskesædet i Livrée den hele Vei gjennem Sverrig, hvor alt gik godt, ihvor besværligt det var for ham paa Gjæstgiverstederne.

¹ Fredrik Julius Kaas, f. 1758, † 1827, g. m. Enken efter Jernværkseier Conrad Clauson, Kirsten, f. Nilson.

To Steder blev der giort Anmærkning over Tjeneren, men ved at vise Passet gik det videre fort, og lykkelig ankom min Søster til Hjemmet sent en Aften.

Moder var syg dengang, saa jeg maatte være Værtinde. Ligeledes skulde jeg dele Værelse med Marie.

Næste Morgen stoed jeg tyst op meget tidlig for at gaae ned til Moder og give hende sin Thé, saasom hun helst vilde have det.

Marie vaagnede og sagde: «Hvor skal du hen saa tidlig, du lille Ting» — udtalt paa Dansk.

Jeg svarede intet, men følte mig i høieste Grad fornærmet over at blive kaldt et lille Ting, jeg, som var saa stor, og ældste Datter i Huset.

Næste Dag kom Sophie Kjerulf, født Winge, og Andre for at hilse paa Marie. I Samtalens Løb blev der talt om Noget, som jeg nok ikke maatte høre. Da sagde Marie paa Fransk, at smaae Grise ogsaa have Øren. Da gik jeg ud, endnu mere fornærmet paa denne danske Søster, som troede, at jeg intet forstoed.

Efter nogle Dages Forløb bleve vi meget gode Venner, og jeg syntes, hun var saa peen og fiffig. Hun havde en lille grøn Fløiels Hat

med lilla smaae Fjær, opbrettet paa den ene Side. Saadant havde vi ikke seet i Christiania, ei heller de korte Liv med brede Skulderstykker. Det var alt nyt. Til sin Confirmation var hun bleven complet equiperet i Kjøbenhavn, saa hendes Toilette vakte megen Beundring.

Hun blev strax efter forlovet med Petersen, som paa Grund af sine udmærkede Anbefalinger blev Justitiesecretair i Høieste Ret, kun 21 Aar gammel.

Paa den Tid antog Fader en velanbefalet og udmærket Lærer til mig. Med ham læste jeg hver Morgen i to Timer, fra Klokken 8 til 10 alle Fag.

Engelsk, Fransk og Tysk læste jeg med Fru Conradine D'Unker, en Søster af Professor Hansteen. Hun var opfødt med Romaner og passioneret Skuespillerinde og havde poetisk Sands.

Hun var en aandrig og lærd Kone (i Sprog), men det gik ogsaa ud over alt det Ydre, da Zirlighed, Orden og Comfort var udenfor hendes Begreb.

Hendes Livsstilling var vist ogsaa meget knap, saa hun altid saae Verden nedenfra.

Hun var ellers meget hyggelig at læse med og indgød stor Respect for sine Kundskaber,

og jeg holdt meget af hende i de Aar, jeg læste med hende.

Ligeledes min Lærer, den alvorlige Blyth, siden Professor, var meget snild og underholdende. Senere læste Augusta ogsaa med, og det interesserede ham at tale med os om nye Opdagelser og ualmindelige Ting, naar Lexerne vare færdige.

I Begyndelsen af Sommeren hændte den skrækkelige Ulykke med Grev Knuth, som i den Grad græmmede Statsraad Rosenkrantz, at han vilde sælge Borregaard. Han spurgte Fader, om han ikke vilde købe det; thi han kjendte Faders Forkjærlighed for de Eienomme, da han var opdraget paa Hafslund hos de gamle rige Eliesens.

Det var en stor Fristelse for min Fader, som fra sin tidligste Ungdom havde havt det Ønske at eie Borregaard. Nu tilbød Leiligheden sig, og han syntes, det kunde lade sig gjøre, naar han solgte alle sine andre Eienomme, som han haabede at kunne gjøre i Tidens Løb.

I 1814 blev Borregaard kjøbt, og Fader reiste strax derved for at sætte istand til Moders Ankomst imod Høsten, da hun skulde komme med os og være der en Maanedes Tid. Fader

havde sat en Etage til paa Hovedbygningen og anlagt en stor engelsk Park i Længde med den gammeldags Have.

Der blev bestilt Ladninger fra Holland af alle Slags Træ. For at hjælpe en falleret Kjøbmand (hvoraf der dengang var mange paa Grund af de slette Penge og Tab under Kri-gen) købte Fader hele hans Indbo, hvorover vi vare meget ærgerlige, da det var stygt, men det skulde da blot være interims og godt nok for Sommeren.

Vi boede i Christiania om Vinteren og paa Ladegaardsøen den første Deel af Sommeren, siden paa Borregaard fra Midten af Juli til ud i November.

Fader havde solgt sine Brug¹, og i 1817 solgte han sin Eiendom paa Ladegaardsøen til Kong Carl Johan for, som jeg troer, 22 000 Spdlr. med alt Tilbehør og Besætning og Møbler. Der hang i et af Værelserne en Mængde gamle Portraiter af den Oldenburgske Stamme og Statholder Bentzon i Legemsstørrelse, husker

¹ Det er sandsynligviis dette Salg af alle Eiendomme omtrent samtidig, som har indgivet Fru Dunker Forestillingen om, at Paul Thrane dengang gik Fallit og blev rigere efter Fallitten. Hun siger: «I 1819 eller 20 spillede Thrane Bankerot for tredje og sidste Gang. Nogen Tid derefter købte han Borregaard.»

jeg. Fader havde kjøbt Stedet af en fornem dansk Familie længe før min Tid.

Samtidigt omtrent solgte han sit Huus i Byen med alle Herligheder af stor Have og en meget stor Løkke udenfor til Kjøbmand Young, en af de mindre Kjøbmænd, men flink og solid.

Fader sendte Bud efter ham og sagde til ham: «De skal kjøbe mit Huus med Tilbehør, og De vil blive en riig Mand, det kan De stole paa.»

Kjøbet blev afsluttet, og Manden eiede ved sin Død 400 000 Spdlr.

Da flyttede vi om Høsten for Alvor til Borregaard. Det kostede paa Moder, især at forlade Ladegaardsøen, som var hende saa kjært, og som var saa deiligt. Hun kunde aldrig vænne sig til Smaalenenes Mangel paa Naturskønhed, men fandt sig i Alt, som behagede Fader, der ogsaa gjorde alt for at skaffe hende Livets Bekvemmeligheder og Goder. Han bestilte alt Muligt hjem i store Partier til hende og sørgede for alt.

Han foranstaltede den ene Overraskelse efter den anden, men Moder benyttede sig lidet for sin egen Person af hans Godhed.

Hun var meget strængt opdraget, og Verdens Forfængelighed smittede hende aldrig. Ved

18 Aar traadte hun ind i Livets Alvor og forblev alvorlig. Dog nægtede hun os aldrig en Fornøielse, naar det ikke blev for ofte eller formeget.

«En ung Pige taber ved at sees for ofte,» sagde hun.

Vi vare næsten altid hjemme paa Borregaard hos de Gamle, som i Regelen ikke gik ud, og som ønskede, at vi bestandig skulde være om dem. Især var jeg en uundværlig Favorite. Min alsidige Natur moerede dem, og som den Ældste maatte jeg hjælpe Moder at gjøre les honneurs i Huset. Jeg maatte ogsaa hjælpe mine Søstre med Tilklipning og Mønstertegning etc.

Moder, syntes jeg, var for gammel til saadant, og dog var hun kun 40 Aar, men hun blev saa tidlig gammel. Det var, som om hun i Alt maatte følge Fader. Den fromme, dydige, elskelige Moder.

Dette bringer mig til at tænke paa mig selv, som nu er 68 Aar og dog saa sjæleung. Jeg troer, at min Interesse for Kunst og Videnskab og Poesie og al Verdens Herligheder bidrager dertil.

Jeg var 11 Aar, da Marie kom hjem. Af Petersen blev jeg stadig chicaneret for min

Længde og mine korte Kjoler, som jeg altid voxede fra, og hørte uophørligt, at man sagde: «Skade, at hun blir saa lang og strantet.»

Et Aar senere blev Marie gift, og jeg var 12 Aar, og da til det Ydre aldeles voxen. Ligesaa høi, som jeg er nu, med langt opsat Haar og lange Kjoler, paa Grund af min Høide. Alle Fremmede tiltalede mig som en voxen Dame, hvilket behagede mig meget. Ikkedestomindre var jeg Barn, til jeg var 14 Aar, og var optaget hele Dagen med Underviisning og Søm. Jeg syede dengang mine egne Kjoler og hjalp til med Moders.

I disse Aar begyndte Landet at sørge for sine Fornødenheder, som vare mange og store. Der var i Christiania neppe et Sygehuus. Alt maatte skaffes. Med beundringsværdig Hurtighed blev der anskaffet det Utrolige, Bygninger, Veianlæg, offentlige Indretninger etc.

Kunstnere opstoed, og den aandelige og materielle Fremadskriden var større, end Nogen kunde tænke sig i et Land, som i saa mange Sekler var forsømt og berøvet Alt.

Alle Norges Herligheder vare i sin Tid bragte ned til Dannemark, dets Adel nedtrykt til Bønder, deres Gods givet til de Danske, som fik baade Baronier og Grevskaber. Landets Storhed,

Magt og Frihed blev tilintetgjort og kuert, og dog beholdt Nationen sin frie Aand, sit Mod, sine gamle Minder og aabne, kjække Natur, hvilket vist meget kan tilskrives den Mildhed og Kjærlighed, hvormed det kjære Norge blev behandlet.

Men knapt et Aar efter den sværmeriske Selvstændighedsperiode vare Sindene komne til Roe, og Ingen vilde ombytte det Nuværende. Det for et Aar siden saa tillokkende var nu som en yndig Drøm.

Excellencen Essen var nu Glandspunktet i Christiania og meget anseet. Det gik mere storartet til i hans Huus end hos de danske Prindser. Grevinden var venlig og tarvelig; ved Middagen var Børnene inde, og hun serverede selv Caffeen.

Jeg saae og blev tiltalt af hende som Barn ved en stor Fest, som blev given for mine gamle Bedsteforældre (Moderforældre) af deres Børn i Anledning af deres Guldbryllup¹.

Min Mormoder var af gammel norsk Slægt og var en sand Type for en saadan. Hun vidste at omtale sit Stamtræ og havde Mindes-

¹ Malerier af dem i Guldbryllupsdragten findes hos flere af deres Efterkommere — skal være malet af den norske Maler Vogt.

mærker om Herkomsten i gamle, mærkværdige Sølvkrus og Kander, der alt gik i den «tvungne Bank».

Hun havde den mest respectindgydende stærke Charakter og en udmærket Forstand.

Guldbryllupet høitideligholdtes først i Kirken med Sang og Taler. Siden stor Middag i Stiftsgaarden, som blev overladt for Tilfældet, for 200 Personer, og om Aftenen var lige mange budne til Bal¹. Der var ogsaa Statholderens med deres Suite. De ældste Børnebørn fik være med, og det var en stor Fornøielse for mig, og jeg var i høieste Grad imponeret af Grevinde Essen og hendes Juveler og Perler.

I den Tid indtraf en usædvanlig Begivenhed, som til Alles Forundring kaldtes «Daabs-Handling». Der skulde udnævnes en Deel Riddere af svenske Ordener. Anker fik Serafimer-Orden, en Deel blev Commandeurer, Wedel, Rosenkrantz etc., og Riddere af Nordstjerneor-

¹ Den 23de Januar 1815 blev mine Sted-Bedsteforældres Guldbryllup høitideligholdt af deres Børn, nemlig Hr. Paul Clausen og Madame Anne Marie Clausen, født Sanns, 50 Aars Bryllupsdag. Der blev holdt en Tale af Biskop Lumholtz i Kirken, tilligemed Sang af Damer og Herrer. Om Middagen var indbudne 270 Mennesker, og til Aftens var der Bal, hvortil 500 Mennesker vare indbudne. Denne Høitidelighed blev holdt udi Stiftsgaarden.

(Dagbogsoptegnelse.)

den Motzfeldt og Sibbern, Sommerhjem, Statsraad Collett etc.

Wasaorden fik Amtmand Collett, Thulstrup m. fl. og min Fader for nidkjær Virksomhed, fremfor alt som Provideringscommissær.

I den Anledning var der Middag hos Exc. Essen, hvortil alle de vordende Riddere vare indbudne. Før Middagen blev de ført ind i den store Sal i Palaiet, hvor der stoed en lang Skammel, overtrukket med Silketøi, hvorpaa Enhver maatte knæle for at blive døbt til svensk Ridder.

Dette var meget besværligt for Fader, som havde ondt i sit ene Knæ bestandig.

Excellencen havde seet superbe ud med Hatten paa Hovedet og draget Sværd, hvormed han berørte Enhver paa Skulderen, alt høist eget for de Uvante.

Derom var megen Tale, og man gik stærkt irette med dem, som man ansaae ikke havde gjort noget for sit Land. Vi havde den Glæde, at de Betydende yttrede, at Fader havde gjort sig meget fortjent.

Man var ikke vant til at see Udmærkelser tildeelt uden Fortjeneste. Noget, som man ogsaa fandt høist besynderligt, var, at de Ordener, man fik, skulde betales. Det brugtes ikke

i Dannemark. Det forminskede Æren, fandt man. Da Anker som norsk Statsminister i Stockholm blev Excellence med Titel af «En af Rigets Herrer», da blev man reent forskrækket og kunde hverken fatte eller gaae ind paa, at der i Norge var meer end een «Rigets Herre», og det var Kongen.

Excellencen var kun her et Par Aar, og efter ham kom Exc. Grev Mørner med sin yndige Kone, født Arfvidson. De førte et meget giæstfrit Huus. Man fandt hans Udseende tarveligt imod Grev Essens, men de bleve yndede og afholdte af Alle, da de vare simple og ligefremme af Væsen. Excellencen Essen lod «tilsige» til Middag eller Aften, men Exc. Mørner inviterede som andre ukongelige, og Grevinden gjorde Visitter «en personne», hvilket ikke Grevinde Essen kunde nedlade sig til.

De svenske Statholdere havde mange svenske Herrer med sig, saavel civile som militaire, en stor Acquisition for den selskabelige Verden.

Men der passerede ogsaa et og andet, som denne troskyldige Nation ikke kunde begribe, som f. E. at en af de ældre civile svenske Herrer gjorde meget ofte Middage for Bønderne paa Stortinget, hvor disse bleve elegant beværtede og fik synge og drikke meer end nyttigt.

Man kunde tænke sig, at det skulde være for at vinde dem for en nærmere Forbindelse med Sverrig, eller for at de skulde tale fordelagtigt om de Svenske, naar de kom hjem i sine Bygder. Imidlertid havde dette ingen Følger.

Trods mange Gjenvordigheder, især med Pengevæsenet, holdt Alle klippefast paa sin Frihed, og Tiden har da viist, hvad der er virket i dette lille fattige Land i disse 50 Aar.

Efter Mørner kom Excellencen Grev Sandels. Det var en høist elskværdig Familie. Greven var en stor, statelig Mand. Grevinden havde intet Ydre, men var det sødeste og venligste Væsen, man kan tænke sig.

I deres Huus var min første Indtræden i Verden, og da var jeg endnu ikke confirmeret, men det skeede ved en Hændelse, da jeg var i Besøg hos Falbes under et Ophold af Kong Carl Johan i Christiania.

Kongen tilbragte alle sine ledige Aftner hos Sandels, og Grevinden vilde da gjerne have lidt Folk i sine Saloner.

Hun kom en Formiddag op til Tante Polla for at bede dem endelig komme om Aftenen og bede Falbe gjøre lidt Musik.

Derpaa vendte hun sig til mig og sagde: «Gag hoppas, att lilla fröken följer med.»

Jeg glemmer aldrig den Purpurrødme, som jeg følte stige op af Glæde, men et Ord var mig ikke muligt at faa frem.

Jeg blot saae paa Tante Polla og lod hende afgjøre, om denne umaadelige Lykke at faa see og være i samme Værelse med den fortryllende Konge, skulde vederfares mig.

Der blev svaret, at da jeg endnu ikke var confirmeret, streed det maaskee mod Etiquetten.

Men den søde Grevinde Sandels sagde saa venligt: «Det gör ingenting; lilla fröken ser ut aldeles som en fullvuxen flicka.»

Dermed var Visitten slut, og min Febertilstand utrolig, indtil jeg med Tante Polla steg ind i Grevinde Sandels' Salon.

Der var Statsraad Colletts med Døttre og Grevinde Wedel og Statsfruene med sine Mænd, samt en heel Deel Herrer, ikke mange Mennesker, og foruden mig kun et Par unge Damer, der ikke vare presenterede for Kongen.

Det blev gjort af Grevinde Sandels, da Kongen gjorde sin Ronde.

Jeg kan aldrig glemme, hvor sød han var. Han tog mig i begge Hænder og sagde nogle saa venlige Ord.

Siden vare vi oftere hos Exc. Sandels paa saadanne Soiréer for Kongen, og altid tog han

mig i Haanden og kyssede mig paa Panden og sagde nogle venlige Ord.

En Aften, husker jeg, han sad i Sophaen med Grevinde Wedel, Fru Mansbach og nogle Flere og fortalte Historier fra sin Krigstid; da vinkede han paa os unge Piger, som sad beskudent i det meest bortliggende Hjørne, og bad os komme og sidde deroppe, saa vi kunde høre, hvad han fortalte, som baade var moersomt og interessant.

Han var saa indtagende og saa kongelig imponant, at der opsteeg i mit Indre en Beundring, som blev til en formelig Passion, vist den eneste, jeg har havt, da der efter min Natur maatte noget Stort og Extraordinairt dertil.

Paa det første Bal, Kongen gav, blev jeg buden med Falbes som deres Niece og moerede mig over al Beskrivelse. De svenske, fiffige Herrer loed sig presentere, og jeg dandsede med dem Alle. Imellem et Par Dandse kom Kongen bort og satte sig ved Siden af mig og talte saa elskværdig med mig.

Han sagde ogsaa nogle Complimenter, som at mine Tænder var «des perles fines» og min Farve som en «rose de Provence». (Det var ogsaa det vakreste hos mig. Man talte meget om mine Øine, men jeg syntes ikke, de vare

vakkre, men regelmæssige Træk, vakkert brunt Haar og ungdommelig Fraicheur er jo altid vakkert.)

Jeg fik ellers saamange sure Miner efter den Ære af de andre unge Damer, at jeg ikke ønskede det gjentaget.

Jeg taler om min Skjønhed som noget, der ligesom tilhørte en Anden, da Erindringen derom aldeles ikke smigrer mig. Det smigrede mig ikke engang i min brillianteste Periode. Det moerede mig som Andre at høre smukke Ord, men det gjorde intet Indtryk paa mig, og endnu mindre blev jeg indbildsk deraf. Jeg fandt mig selv saa ufuldkommen og syntes, saamange Andre stoed langt over mig i Alt. Jeg har altid haft en høi Grad af medfødt Beskedenhed i min Character, som vistnok kan være godt, men ofte har været mig til Skade. Jeg tør næsten sige, at jeg har tænkt for lidet paa mig selv og for meget paa Andre. Jeg har ofte opoffret mig og i Regelen kun haft Skuffelse og Miskjendelse derfor.

Min Tid har været saa optaget saavel før som efter mit Giftermaal. Jeg har vaaget over Syge af Slægt og Venner. Jeg har hjulpet i det uendelige med at sy og meget andet. Jeg har fundet Tid til alt, saavel for

andre som for mig selv, mit Huus og mine Børn.

For at kunne leve med i Verden med vore Indtægter hverken kunde eller vilde jeg være doven. Jeg syede mine Balkjoler selv, arrangerede mit Toilette selv med liden Hjælp, syede alt hjemme, mest selv, baade til Børnene og andet.

Dertil læste jeg meget, fulgte med i, hvad som passerede i Verden, dyrkede mine smaae Phantasier eller Talenter som Malning og mange andre Forsøg.

Jeg var 15 Aar ved min Indtrædelse i Verdenslivet og kom hjem til Borregaard efter denne glimrende Periode, lige ufordærvet og lige tilfreds som før, kun opfyldt af min store Dyrkelse af Carl Johan, som aldrig har forladt mig. Jeg elskede ham med samme barnlige Beundring til hans sidste Stund og fældte mange Taarer ved hans Død.

Jeg har seet mange kongelige Personer og mange berømte høie Herrer, men aldrig nogen, som kunde lignedes med ham i kongelig Anstand, Elskværdighed, Venlighed, Behag, Tale, Fiinhed og Værdighed.

Den første eller maaskee anden Sommer, vi vare paa Borregaard, indtraf den mærkelige

Hændelse, at Glommen blev seilbar op til Sannesund, gennem Faders Tilskyndelse.

Alle Brug, som laae ved Glommen, maatte leie Tomter ved Fredrikstad, føre deres Last derned, holde Folk til Tilsyn og betale, hvad der blev forlangt, hvilket var en stor og ubehagelig Udgift.

Min Fader vilde derfor forsøge, om Glommen op til Sannesund ikke skulde være farbar for større Skibe, da han vidste, at temmelig store Fartøier vare gaaede derop med Proviant til Svenskerne under Krigen.

Han loed hente de bedste og meest erfarne Lodser fra Hvaløerne, som han lovede stor Betaling, om de vilde nøjagtig oplodde Elven lige fra Fredrikstad op til Sannesund og give ham fuldstændig Underretning derom.

Dette skeede, og Resultatet var det meest lovende.

Med dette glimrende Perspektiv for Fremtiden i Lommen begav min Fader sig over til sin Gjenbo paa Hafslund, Statsraad Rosenkrantz, for at bede ham understøtte Sagen og dele den første Risico.

Men denne saa conservative Mand afslog enhver Proposition om nogen Forandring under Paaskud af, at han ikke vilde tilintetgjøre

de Menneskers Existence i Fredrikstads Forstad, som levede af Brugene.

Dette var vistnok en vakker Tanke, men paa den Maade vilde intet gaae fremad, sagde Fader.

Han kom nedslaaet hjem, men skrev dog samme Aften et Brev til en stor Skibsrheder i Laurvig og bad ham sende strax sit største Skib op til Sannesund, som Fader vilde fragte til London. Lods skulde møde ved Hvaløerne.

Svaret kom strax, at Rhederne ikke turde vove sit største Skib paa et hidindtil usejlbart Farvand, hvorpaa min Fader skrev tilbage: «Kom strax; jeg indestaaer for Alt og betaler enhver Skade.»

Det var i Begyndelsen af Sommeren, og paa den Tid blæser det næsten hver Eftermiddag Søndenvind.

Nogle Dage efter sidste Brev stoed Fader og jeg med Kikkert under det store Kastanie-træ paa Gaarden, hvorfra man kunde see $\frac{1}{2}$ Miil nedover Elven. Det blæste en frisk Søndenvind, og ved Middagsbordet havde Fader sagt: «I Eftermiddag maae Skibet komme.»

Jeg havde mærket hans spændte Forventning i disse sidste Dage og delede den med hele min livlige Interesse for Sagen.

Da vi om Eftermiddagen efter Caffeen gik ud med Kikkerten og satte os paa Bænkene under Træet, vare vi ganske tause en lang Stund af Spænding.

Med Eet opdager jeg med mit Langsyn en Masse hvide Seil om Odden; jeg skreg høit af Glæde, sprang ind og hentede Moder og brast i Graad.

Jeg vidste, hvilken Triumf det var for Fader, som stoed alene om dette store og vigtige Foretagende.

Tjenestefolk, Arbeidsfolk, alle kom styrtende for at see dette store tremastede Skib komme opover Elven for fulde Seil.

Det var et stolt og uforglemmeligt Syn.

Fra det Øieblik var Skibsfarten aabnet ved Sannesund, og en Maaned senere laae 30 Skibe der og ladede.

Jeg kan aldrig glemme den Følelse af Stolt-hed og Glæde paa min Faders Vegne, som overvældede mig. Vi havde hørt saamegen Uvil-lie mod denne Sag. Det sagdes, at Alle i Fred-rikstad forbandede et saadant Paafund, og at man selv paa Hafslund ønskede Uheld der-over, trods den store Fordeel, de vilde faae deraf.

Alt og Alle vare imod Fader, som bare

sagde: «De forbande mig nu; men det vil bidrage til deres Rigdom i Fremtiden.»

Min dyrebare Fader besejrede Alt og Alle.

Capitainen, som førte Skibet, kom strax op med sine Papirer og forsikkrede, at Farvandet var udmærket i alle Henseender, hvor ilde de end havde spaaet ham i Fredrikstad.

Da de andre Brugseiere ved Glommen saae, at det gik godt, kom de Alle efter, indseende sin Fordeel.

Fredrikstad anlagde Sag og appellerede til Høiesteret; men Fader vandt Processen og betalte sin Advokat 3000 Spdlr.

Der blev hurtig stor Skibsfart og en Trafik som ved en større Bye.

Jeg kan ikke tænke paa de mange lykkelige Aar af min Ungdom paa Borregaard uden en dyb Følelse af Taknemmelighed, fordi jeg har en saadan Erindring. Jeg var elsket og yndet af Alle, lige fra mine Forældre og Sødskende til Tjenestefolk og Brugsfolk og den hele Omegn. Jeg vandt ogsaa alle Fremmedes Yndest, ligefra Lorden til Skibscapitainen og fra Provstenden til Bondekonen.

Jeg veed ikke, hvad som gjorde det, jeg var lykkelig og tilfreds, men ansaae mig ikke staae over Andre eller være fortjent af saameget godt.

Efter Beskrivelse og efter de Vers at dømme, som ofte blev tilegnet mig, var jeg ikke meget munter, men livlig og underholdende.

Nylig gjennemlæste jeg eet af de faae, jeg har gjemt, fordi det var skrevet af en Person, hvis Omdømme kunde betyde noget, og giver her et lille Uddrag:

I dit Øie der synes at straale kun Glæde,
 Sig skjuler dyb Følelse, flammer en dunklere Ild.
 Og sværmende Alvor ej sjelden dit Aasyn omhyller
 — etc.

Elskværdige Billed! det spøgende Smil mig fortryller
 Om purpurne Læbe; men Taagen i Øiet jeg elsker!
 Thi reen gennem den skinner Aanden saa skjøn og
 saa herlig.

Der var i min Ungdom en Slags uklar, utilfredsstillet Længsel i mit Indre, som blandede den barnlige Munterhed med et Strøg af Alvor, der holdt alle Beundrere paa Afstand.

Jeg nød stor Anseelse i mine Forældres Huus. Skulde noget drives frem hos min Fader, som var forbundet med Vanskeligheder, kom man til mig og bad om Forbøn. Daglig indfandt sig Folk for at faae mig i Tale i saadanne Anliggender. Jeg maatte da undersøge Tilstanden for at ikke besvære Fader med unyttigt Bryderi.

Endogsaa Breve fra andre Steder fik jeg ofte med Ansøgninger om eet eller andet. Sjelden gik Nogen bort uden Trøst, da mine Overtaler hos Fader aldrig vare frugtesløse.

Jeg fik ogsaa Breve fra alle Kanter om Embeder, som Stiftamtmanden i Christiania kunde besætte, og det lykkedes mig nogle Gange at skaffe Embedet efter min Recommendation. Jeg passede nok ikke at anbefale nogen Uværdig.

Jeg husker blandt andre en Smith i Arendal, som blev Lodsoldermand eller noget saadant, som Onkel Falbe gav Embedet paa min Anbefaling, da jeg kjendte Manden og den Agtelse, han nød.

Han kunde aldrig glemme mig og sendte mig i Present en lille Baad til Canalen i Haven med mit Navn i Guld. En saa stor Present har jeg aldrig faaet hverken før eller siden.

Jeg var unægtelig den meest formaaende Person paa Godset; men den Anseelse, jeg nød, og den Respect, jeg stoed i, antog jeg ikke som nogen Fortjeneste hos min Person. Jeg var vant fra min Barndom, som den ældste, til at indtage den første Plads med dens Forpligtelser. Jeg har aldrig hørt nogen sige, at jeg var indbildsk eller fordringsfuld. Neppe har Nogen

som gift kommet ud i Verden med mindre Pretentioner end jeg, det tør jeg sige.

Den sidste Vinter, vi boede i Christiania, var der Storthing, og da inviterede Fader sin Ven, Biskop Sørensen i Christiansand, til at boe hos os under Thinget.

Det var en høist begavet Mand med megen Smag.

Naar Biskopen ikke var udbuden, blev der altid inviteret nogle Herrer til Middagen hjemme, saa den høist elskelige Biskop hyggede sig saa godt, og Fader var altid glad ved at vise Gjæstfrihed.

Det var moersomt at høre den Mand tale, med sin Kundskab og Smag for alt Skjønt.

Aaret efter reiste han til Paris og Italien med hele sin Familie og opholdt sig et heelt Aar i Rom, uagtet han ingen Formue havde. Men Trangen til den klassiske Jord overvandt Vanskelighederne. Statsraad og Kammerherre Sørensen vare hans Sønner.

Der var ogsaa dengang, som nu, Misfornøielse med Storthinget og Klager over Bonderegimentet, og Klager over Meget og over Mange, men det indlader jeg mig ikke paa at tale om. Det vigtigste er, at vi have frembragt saameget og gaae bestandig fremad.

Om Vaaren 1819 begyndte jeg at gaae til Confirmation, og vor Sognepræst tilbød sig at læse med mig alene, for at jeg ikke skulde trættes af de mange uvidende Bondeunger.

To Gange om Ugen reiste jeg til Præstegaarden for at læse med Provst Siegwardt, som gjorde sig megen Umage. Jeg baade skrev og læste i forskjellige Bøger. Dette var en Undtagelse fra Loven, som han sagde, fordi min Aand var for udviklet til kun at læse Katekes og Forklaring (hans Ord).

Jeg fik en udmærket Confirmationsattest og blev confirmeret den 3die October i Thune Kirke.

Siden toge vi Alle ind til Christiania en Maanedes Tid og kom i Slutningen af November tilbage for bestandig.

I de sidste Dage før vor Afreise friede Rehbinder¹ til mig og blev antaget.

Det var mig ligesaa uventet som mine Forældre. Han var den vakkreste Herre, jeg havde dandset med den foregaaende Vinter, og jeg ligte ham godt, men havde aldrig tænkt noget derved.

At være forlovet kunde jeg neppe fatte, og Kjærlighed var ikke opstaaet i mit af saa mange Interesser fyldte Hjerte.

¹ Oberst Gustav Christian Rehbinder, Kommandant i Fredrikstad.

Fader og Moder syntes, jeg var altfor ung; men de havde intet imod en saa peen og brav ung Officeer af saa god Familie og dertil anseet for riig. Det blev et Arrangement for Fremtiden, som jeg aldrig er kommet til at angre.

Rehbinder var af Liflandsk Adel, som blev russisk, da Lifland kom under Rusland. Hans Farfar var Officeer ved et russisk Regiment, men flygtede efter en Duel til Dannemark, hvor han blev vel modtaget, kom ind paa Dronningens Livregiment og blev gift med Anna Sophie Tillisch.

Senere blev han kaldt tilbage til Rusland og deeltog som General i Krigen i Preussen og Pommern. Hustruen forblev i Dannemark, og Sønerne blev optagne som Pager ved Hoffet. Den ældste døde ugift i Jylland, den anden Søn, Fredrik Christian von Rehbinder, var Capitain i det Aalborgske Regiment, men kom siden som Major til Norge og blev gift i Skeen med en ung norsk Enke, Dorothea von Cappelen, med hvem han havde en Søn, Gustav Christian.

Rehbinder var ansat i Stockholm, og om Giftermaal var ikke Tale. Jeg var saa nødvendig hjemme og saa lykkelig der, at det varede længe, inden jeg kunde vænne mig til den Tanke, at jeg skulde gifte mig.

Glandspunktet i mit Liv var som ældste Datter hjemme hos mine Forældre. Der var min rette Plads. (Verdenslivet har intet efterladt.)

Det klinger som Selvroes, naar jeg omtaler disse Forholde fra min Ungdom; men det er kun den rene Sandhed. Det er langt fra for at bevise nogen Fuldkommenhed hos mig, da jeg tvertom er mig bevidst, at jeg ikke var saa from og ydmyg mod min elskede Moder, som saa forkjælede mig, som jeg burde have været. Jeg vilde nok finde paa noget, som kunde glæde hende, og gjerne have hende med ud.

Imellem fandt jeg ogsaa paa Skjælmstykker, som naar der kom nogle meget kjedelige Mennesker; saa krøb jeg op i et Træ i Haven og sad der fornoiet, medens Sophie¹ og Laura² løb rundt for at søge mig og raabte overalt.

Endelig maatte jeg dog ned og tilstaae min Brøde, som i Almindelighed blev alvorlig optaget, da Moder blev saa træt af at conversere længe, saa jeg var nødvendig til hendes Hjælp. Fader var ofte ude eller beskjæftiget paa sit Værelse.

¹ Elisabeth Sophie Thrane, Forf.s Søster.

² Laura Backer Thrane, hendes Broderdatter, g. m. Distriktslæge Carl Emil Radich.

Musik blev meget dyrket i vort Huus. Vi havde alle Slags Instrumenter og flere musicerende Bekjendte rundt omkring, som ofte indfandt sig, da der strax blev arrangeret en Quartet eller Terzet. Augusta spillede Piano, og jeg fik ogsaa accompagnere som værende meget sikker i Tact.

Jeg fik altid de kjedeligste paa min Part, som gamle Wærenskjold og en ci-devant Gouvernements-Secretair paa St. Croix, en gammel Bekjendt af Fader, som boede i Fredrikstad. Han spillede Bratsch, nogen Anden Violin og Wærenskjold Violoncel.

Jeg krøb, som sagt, op i Træerne, naar jeg saae disse arrivere; thi da maatte jeg jo altid være med, enten jeg vilde eller ei.

Der var ellers ogsaa ofte meget vakker Musik. Alle Kunstnere, som kom til Christiania, bleve altid recommanderede til Fader paa deres Tilbagereise, som dengang altid skeede tillands over Svinesund. De indtog det første Natte-quarter paa Borregaard og bleve ofte nogle Dage der.

Da musiceredes uophørligt.

Andre Reisende, som vare musikalske, kom ogsaa ofte. En dansk, som heed Lemming, kom ofte med sin Datter. Han spillede alle mulige

Instrumenter, enkelte udmærket godt, og Datteren sang. Han kjendte Faders Smag for og Glæde i Musik, saa hver Gang, han behøvede Penge, indfandt han sig under Paaskud af at gjøre Musik for Fader.

Da bleve Musikvennerne tilsagte, og Concert var daglig at høre. Lemming var af den Slags Genier, som altid er i Forlegenhed for Penge; men han var let og moersom til at arrangere disse meest forskjellige Concerter.

Han lærte os at spille paa flere Slags Instrumenter til lidt Accompagnement. Jeg kunde saaledes accompagnere med flere Accorder paa Violoncel, paa Tricordion og paa Fløite.

Hans Compositioner og Arrangements for Selskabsmusik var aldeles egne og udmærket nydelige.

Han accompagnerede imellem en Quartet med Klokkeklang paa den Maade, at han svingede sin Guitar, saa den lød som den vidunderligste deilige Klokke. Han kunde frembringe noget Skjønt med smaae Midler.

Vi havde et engelsk Flygel og et mindre Piano til Øvelse for de Smaa.

En Vinter hændte det, at en hel Deel Værelser blev beskadiget for Petersens i Christiania af Ilden, saa Marie reiste ned til os med sine Børn.

For at moere hende blev der inviteret en Deel Ungdom paa Besøg ogsaa paa en tre Ugers Tid. Deriblandt var mange gode Hoveder af Petersens Bekjendtskaber, saa den séjour var yderst moersom.

Der blev spillet Comedie, arrangeret Concerter, Ordsprog og Læsning. Vi kom overeens om at udgive en Avis hver anden Dag, som blev noget af det moersomste, jeg kan erindre.

En Redacteur blev valgt, og udenfor hans Dør stod en Urne, hvori Enhver lagde anonymt ind en Seddel som Avisartikel til den næste Dag.

Avisen skulde være af fineste Sort, indeholdende alle Slags, baade literairt, politisk, poetisk, kritisk og daglige Begivenheder.

Jeg troer neppe, man i det private Selskabsliv har kunnet læse noget mere vittigt, pikant og interessant, end den Lecture var, som udkom og blev oplæst hveranden Aften.

Der var flere meget instruerede og vittige Herrer, og Damerne gav dem ikke noget efter.

Marie var dengang ualmindelig vittig og havde Pennen i sin Magt. Jeg var heller ikke dum, skrev lange Breve paa Vers og havde megen Opfindelses-Evne.

Jeg havde ogsaa megen Lyst for at udvikle

min Aand og læste meget og nyttige og lærerige Bøger. Besynderlig nok havde jeg ingen Smag for Romaner. En saadan fandtes ikke i Huset. Svoger Petersen sendte mig altid Bøger, en hel Deel ad Gangen fra Universitetets Bibliothek, og ligeledes Oberstløjtnant Kjerulf skaffede mig interessante Bøger. Han var saa mangeløs elskværdig.

Naar Kong Carl Johan var i Christiania, blev jeg flere Gange buden ind til Falbes, som var meget moersomt. Jeg blev da buden med overalt.

Kongen var lige elskværdig mod mig. Da han hørte, jeg var forlovet, sagde han mange nydelige Ting og spurgte mig, om jeg ønskede nogen Stilling etc., men jeg bare rødmede og kunde aldrig svare paa saadant. Mit fiintfølende Sind bragte mit Blod op ved enhver Leilighed, hvilket mange Gange har gjort mig fortvivlet. I det Hele taget mistydes ofte Dammernes Rødmen.

Alle de gamle svenske Herrer, som vare med Kongen, vare ogsaa saa artige, selv Excellencen Brahe bærede mig med sin Conversation, han, som ellers aldrig gik udenfor det Nødvendige.

En Høst under et saadant Ophold hos Fal-

bes skulde jeg reise hjem 14 Dage før Kongens Afreise, da Søster Sophie skulde confirmeres.

Dette blev fortalt, og en Formiddag kommer selve Excellencen Brahe op til Falbes for at spørge fra Kongen, om ikke Statsraadinden kunde udvirke hos mine Forældre Tilladelse for mig til at blive i Byen, saalænge Kongen var der. Der skulde være Bal saavel hos Kongen som hos Statholderen.

Dette blev bevilget til min store Glæde.

Senere blev jeg spurgt, om jeg vilde blive Hoffrøken i Stockholm, men det afslog jeg strax paa egen Haand, da jeg slet ikke havde Mod dertil. Min Beskedenhed og Undseelse var mig ogsaa der til Hinder.

Derpaa reiste Kongen, og jeg nogle Dage derefter med en Præstefamilie, som var anmodet om at tage mig med hjem.

Det var rigtignok en Pœnitentse ovenpaa al Fornøielse at sidde i to Dage paa det smale Forsæde paa en halv Plads i en ubequem Vogn i daarligt Føre.

De kjørte med egne Heste og skulde indom paa Veien til Bekjendte, Præsteenker og alle Mulige. Det faldt mig naturligvis ikke ind at yttre nogen Uvillie.

Det smagte da godt at komme til sit Hjem.

Siden tilbragtes Vinteren i Roe paa Landet med enkelte uskyldige Glæder. Dands var der aldrig Tale om, og sjelden vare vi noget Sted borte.

Om Sommeren en enkelt Gang paa Hollebye hos Lindemans, hvor der imellem var arrangeret Klappjagter paa en temmelig stor Oe, bevoxet med Løvtræer.

Fru Lindeman, som var opdraget i England, forstoed den Slags Arrangements til Fuldkommenhed.

Paa Øen var sluppet en Mængde Harer flere Maaneder iforveien, og til Jagtdagen var opslaaet et stort Telt og rundt hele Øen en Mængde smaae Telte med Skydehuller. Damerne bleve placerede i disse med et ladet Gevær og med Instrux om at sigte og skyde paa de forbispringende Harer.

Det var muntert og livligt og gav Anledning til mange comiske Scener.

Jeg for min Deel var en stor Poltron til at skyde, saa mit Gevær befandtes uaffyret til min store Skam.

Efter paa denne Maade at have tilbragt et Par Timer med Jagt og Løier, var en god Middag, deels i Teltet og deels paa Græsset; derpaa Caffé og Hvile under Træerne. Siden

lidt Dands ved Fakler og Klokken ti Hjemfart.

Paa Borregaard vare Alle velkomne, saavel til Middag som Aften, men store Tilstelninger var der ikke, ingen muntre Fornøielser i Almindelighed, men saa hyggeligt og giæstfrit.

Jeg havde min egen Ridehest, saa vi ofte havde Ridetoure. Ligeledes havde vi en ganske lille, lav Vogn med en lille bitte Hest til, hvori vi kjørte omkring paa Godset. Fader kunde ogsaa sidde alene bag i den, og saa kjørte jeg ham meget ofte ned til Bruget, som han ligte saa godt.

Hesten stoed af sig selv, medens vi vare oppe og saae til, om vi end opholdt os længe der. Ofte, medens Fader gik om og saae paa Planker og Bord, som blev skaaret, sad jeg som oftest oppe ved Fossen og betragtede det store udtømmelige Svælg med sin Regnbue over og blev aldrig træt af det imponante Syn. Det er noget gribende, melankolsk tiltrækkende, som fængsler og vækker Tanken om et indre Liv. Man siger: det er de samme skabende Kræfter, der ytrer sig i den udvortes Natur, som i vor egen Tænken og Følen.

En deilig Sommereftermiddag, jeg troer i 1823, kom et Iilbud styrtende ind til Fader for

at melde, at man saae et rygende Fartoi komme opover Elven i fuld Fart.

Det blev stor Forundring ved at see et Dampskib, som før aldrig var forekommet paa disse Kanter. Fader sendte øieblikkelig sin Fuldmægtig ned til Sannesund for at undersøge, hvad der førte et fremmed Dampskib hid?

Svaret lød, at det kom med Englands meest berømte Chemist, Sir Humphrey Davy, som gjorde sig færdig til med sit Følge at besøge Fader for at begjære Tiltadelse og behørig Hjælp til sine Undersøgelser paa Borregaards Grund ved Sarpfossen, hvor han vilde maale Fossens Faldhøide og Kraft.

Fader, som altid var forekommende, sendte strax tre forspændte Vogne ned for at hente dem og med det samme kjøre dem til Fossen for at undersøge Terrainet.

Med den lærde Baronet var 5 eller 6 Søofficereer, og som Passageer og Ven en ung peen Lord Clifford, som havde reist hele Europa rundt og nu vilde see lidt af Norges Land og Sarpfossen, hvis Vandmasse er den største i denne Verdensdeel.

De bleve Alle budne til Théé om Aftenen, men maatte først ombord for at gjøre Toilette. Vognene holdt hele Tiden til deres Disposition.

De vare Alle meget hyggelige, Sir Humphrey Davy den aller elskværdigste Mand, behagelig af Ydre og i Omgang. Han talte med os som en Verdensmand og foragtede ikke at omtale sine Reiser og Iagttagelser for os unge Damer. Han talte om Galvanisme som sit Yndlingsstudium, om Naturvidenskabens Sandheder, som meer og meer sluttede sig til Religionens.

Han var med sin Viden dog i Forbauselse over at finde saamegen Civilisation inde i Landet i Norge, og det moerede ham at tale med os, som lyttede med saamegen Interesse til hans Tale.

Sophie Kjerulf og en anden Dame var i Besøg hos os. De taledes Fransk. Ellers var vi vante til den Tid at høre og tale meget engelsk.

Sir Humphrey sagde, at Varmen ombord hindrede ham fra at sove, og modtog med Glæde vort Tilbud om at ligge hos os iland.

Han vilde endelig, at jeg skulde komme til London, hvor Lady Humphrey Davy skulde modtage mig med aabne Arme, sagde han, og for et langt Besøg.

Han gav mig sin og hans Lady's Adresse. Vi spadserede omkring og havde det saa

moersomt med de unge Herrer, som havde vanskeligt for at fatte, at man virkelig saae saadan ud i Norge.

Lorden var isærdeleshed rent overrasket. Han kom fra 2 Aars Ophold i Italien og tænkte sig Bjørnelandet som en Contrast, hvor Damerne gik i en Slags Skinddragt og med Træskoe.

Han medbragte, som noget hos os useet, en Æske Synaale.

Jeg maatte lee i høien Skye, da han fortalte om sin Uvidenhed og Overraskelse og om sine Synaale.

Jeg var iført en hvidbroderet Molls Kjole, og i Haven havde jeg en fiin engelsk Straahat à la bergère med en Rose paa den ene Side. Det Toilette kunde han ikke glemme, saa forbausende var det, at man i Norge endogsaa havde Broderier og dertil Dannelse og Conversation. Det var for ham som et Eventyr, en Drøm, sagde han ved Afskeden.

De blev næsten i to Dage, tilbragte hele Formiddagene ved Fossen med sine Instrumenter og den øvrige Dag hos os.

Fader inviterede dem til at komme og spise Middag med os Kl 3.

Vi vare da i Middagstoilette, men de engel-

ske Herrer kom i morning dress, hvorover vi vare en Smule choquerede i vort stille Sind.

Et Par Timer efter Middagen toge de Afsked og vilde gaae, men vi sagde, at det var Brug hos os at blive hele Dagen, hvortil de takkede, men maatte først gaae ombord lidt, saa vilde de komme igjen.

Efter en Stund indfandt sig ogsaa hele Selskabet, men nu til vor Forundring i Middagstoilette, Officererne i Uniform, de to andre i sorte Silkestrømper og Skoe og sort Hat.

Vi forstoed da, at de ansaae denne Tid for Middagstimen og vor Middag blot for Lunch.

Herover vare vi Unge meget fortvivlede, da vi vidste, at Soupéen kun bestoed af lidt Koldt og et Par smaae varme Retter. Men derved var nu intet at giøre. Landets Skik blev forklaret for dem, og Invitationen til den næste Dag blev velvilligt modtagen.

Efter Soupéen den første Dag dandsede vi en tre, fire Dandse. Lorden bød mig op, og efter den første Dands bad han mig atter om den næste, som jeg ikke afslog; men da han fremdeles vilde dandse tredje Dands med mig, fandt jeg mig befoiet til at sige, at man hos os ikke dandsede hver Dands med samme

Dame, hvilket han fandt høist besynderligt, da man i England gjorde det efter Behag.

Der indtraf en komisk Episode den første Dag. Dampskibet havde nemlig som videnskabelig Expedition gaaet Fredrikstads Fæstning forbi uden hverken at heise Flag eller lægge til eller tage Notits af Fæstning og Toldbod.

Derover bleve Commandanten og Toldkassereren rasende opbragte og sendte Captain, Vagtmesteren og fire Toldbetjente til Sanne-sund med de strængeste Trudsler.

Commandanten havde ladet fire Kanoner paa Volden udenfor Toldboden for at skyde Dampskibet i Sænk for den lovstridige Opførsel.

Disse strænge Herrer havde ombord hos Englænderne fort høirøstet Tale og været meget forbittrede, men som ingen forstoed et Ord af deres Tale, og der intet kunde udrettes, kom de farende op til Borregaard for at beklage sig for Fader, som de syntes maatte staae til Ansvar for at have modtaget Sorøverne.

Det var latterligt at see og høre deres Vrede, som dog Fader tog med største Roe; han forsikrede dem, at han vilde tage Ansvaret paa sig, og at Dampskibet jo kunde visiteres. De havde intet ombord foruden de Instrumenter, som de

brugte, og da Reisen kun var videnskabelig, havde Ingen tænkt, det var nødvendigt at standse ved Fæstningen.

Endelig bleve de overtalede til at begive sig tilbage og lade det engelske Skib i Fred paa Tilbagereisen, og Kanonerne bleve bortførte igjen. Hele Fredrikstad havde været i Oprør over at see et Skib passere uden at spørge om Lov og Ret.

Dette Besøg var et af de interessanteste Lyspunkter i mit Liv. Det tilfredsstillte min Sands for det Usædvanlige.

Sophie Kjerulf tilbringede et Par Maaneder paa Borregaard med sine Børn denne Sommer, som var meget hyggeligt. Hun var behagelig at være sammen med, meget dannet og conversabel.

Den 11te August var det Moders Fødselsdag. Hun syntes ikke om, at den skulde feires, men hun maatte taale det bestandig, stakkels, min elskede, fromme Moder. Vi kunde ikke modstaae den Glæde at høitideligholde denne Dag.

Næsten den hele Nat iforveien sad vi oppe for at binde Krandsen, hvormed Gaarden var prydet, til hun stoed op om Morgenen, og paa et Bord ved Siden af Théebordet laae alle vore

Presenter, som bestoede af vore Arbeider, og altid en stor Overraskelse fra Fader.

Engang kom Alle fra Christiania, og da Moder kom ned, sad de i Sophaen.

De havde ligget paa sidste Skydsskifte og reist derfra Klokken fem om Morgen og laadet Vognen kjøre en Bagvei og sagte gaaet op til Huset.

Petersen havde Geburtsdag samme Dag, saa han kom altid. I det Hele kom han ofte og besøgte os, ligesom mange Andre underholdende og behagelige Mennesker.

Moder havde nogen Gang yttret Lyst til at see Elven nedover, men i en Baad var hun ikke at formaae til en saadan Reise. Fader, som saa gjerne vilde opfylde alle hendes Ønsker, loed indrette en meget stor Lastepram til Færden. Paa den blev bygget en Salon med Vinduer, et Bord i Midten, Bænker og Stole. Bagover var en lille Kabysse. Der var 8 Mand til at roe.

Moder vidste intet derom, førend Prammen laae færdig ved Sannesund.

Hun blev spurgt om Aftenen, om hun næste Morgen havde Lyst til at reise nedover Glommen, saa var der indrettet en sikker Farkost for hende.

Huusholdersken havde faaet Ordres til at lade bringe Ombord Alt, hvad som behøvedes for en heel Dag, og en Pige sendtes med for at hjælpe Tjeneren.

Nogle hyggelige Venner vare budne med, og Touren var baade behagelig og bequem. God Mad, god Viin og andet Godt. Vi roede helt ned til Forstaden, hvor der boede en Familie, som vi kjendte, som havde et vel indrettet Huus. Der gjorde vi Visit om Eftermiddagen, og de kom og drak Thée med os ombord, hvorefter vi begav os op for Strømmen igjen i det paa Vandet gaaende Huus, som den forsamlede Folkemængde i Fredrikstad kaldte den improviserede Lystjagt.

Denne blev aldrig mere brugt.

Paa Opturen, som gik langsomt, havde vi Lys i Salonen, Kort Partie og andet Spil samt Knask. Derefter Souper, og først seent kom vi hjem. Den hele Tour var vellykket, og Moder havde moeret sig — til stor Fornøielse for os Alle.

Iblandt Faders gode Gjæringer var, at han altid opdrog 6 fattige Gutter ad Gangen, som først gik i Skole hos Skolemesteren paa Godsets Skole og siden kom i Lære hos Haandværksmænd. Jeg besøgte ofte Skolen. En af

Gutterne blev altid indtil videre i Huset, som en Slags Jokej, til stadig Disposition og Hjælp for Tjenerne med Pudsning og andet, og fulgte altid med, naar vi reed ud.

Tyve Aar efter Faders Død kom jeg tilfældigviis ind til en Gartner i Christiania, som havde en stor Have i Møllergaden, og traf i ham en fordums Gartner paa Borregaard.

Da jeg yttrede min Glæde over at see ham i saa god Stilling, fortalte han mig, at Alle, som havde været længere Tid i Faders Tjeneste, vare komne godt ivei, ogsaa de Gutter, han havde opdraget.

Dette var hans Løn og Løn nok. Det fyldte mit Hjerte med stille Taknemlighed.

I 1824 blev Falbe Statsraad, og da de skulde reise ind til Stockholm om Vaaren, ønskede Tante Polla saameget at have mig med.

Jeg fik ogsaa Lov dertil og blev nydelig udstyret med Alt, fik flere Baltoiletter fra Kjøbenhavn og mange Penge med.

Falbes vare udmærket snille og søde imod mig. Hele Sommeren reiste vi omkring og besaae alle Slotte i Nærheden og toge ofte ud paa Landet sammen med General Holsts.

Dora Holst og jeg vare meget sammen; hun var meget takkelig og kvik, naar ikke lidt

Jalousie kom imellem. Paa Ballerne fik jeg dandse hver Dands, men ikke altid hun. Derover fik jeg sure Miner, som plagede mig, og Triumfen var ikke saameget værd.

Jeg var paa mange Baller, dog ikke overalt; det kjedede Tante Polla, og vi maatte tage tidlig hjem fra Selskaberne.

Hos Falbes kom altid Nogle om Aftenen, meget ofte Excellencen Admiral Cederström og Excellencen Grev de la Gardie, som begge boede i samme Huus. Med dem maatte jeg ofte spille Whist, som ikke var moersomt for mig; men det moerede «gubbarne» at see min Fortvivlelse over de Feil, jeg begik, og for hvilke jeg fik Skjænder.

Vi vare ofte i Theatret. Ofte var jeg med Grevinde Sommerhjelm i hendes Loge paa Abonnements Aftnerne, som var meget fornøieligt, især naar de gav Schillers og Shakespeares Tragoedier eller store Operaer. Det sværmede jeg for. Senerehen paa Borregaard var det mig en Fornøielse, naar vi vare alene om Vinteraftnerne, at gjengive nogen af Titelrollerne, som Maria Stuart, Pigen fra Orléans, Dronning Elisabeth o. s. v. for mine Sødskende, Moder og en gammel Tante. Jeg kunde næsten alle Heltinderollerne udenad, og det moerede

mit kvindelige Auditorium, som vare nøisomme med Tidsfordriv. Jeg, som havde været ude i den store Verden, havde jo meget at fortælle. Men lidet havde imponeret mig.

Jeg bivaanede Kronprinds Oscars Formæling med den 16-aarige yndige Prindsesse. Vi vare ude paa «Djurgården» og saae Landstigningen. De Kongelige havde et Stykke Vei at gaae til Vognene. Paa begge Sider af denne Vei var opbyggede Tribuner, hvortil man fik Billetter. Prindsessen blev ført ved Haanden af Kong Carl Johan, og hun hilste til begge Sider med den meest gracieuse Værdighed.

Derpaa kjørte de til Haga Slot, hvor Prindsessen skulde opholde sig nogle Dage før Formælingen, med den gamle Grevinde Brahe og hendes Frøkner, som vare reiste hende imøde med Fregatten til Lübeck. En værdigere Réprésentanté for den svenske Adel end Grevinde Brahe kunde ikke møde den tilkommende Dronning. Hun besad alle de Egenskaber, som gjøre en fornem Dame imposante: I høieste Grad værdig, artig mod Alle, den skønneste Anstand og dertil det yndigste Ydre. Høi Byrd og Rigdom alene kunne ikke imponere, der maae disse Egenskaber til.

Aaret i Stockholm gik fort, og jeg oplevede

meget moersomt og hørte mange smukke Ting; men jeg havde ligesom intet gedigent Godt eller Stort oplevet — saa at komme tilbage til mit kjære Fædrehjem smagte godt. Der var altid bedst at være og Livet altid eens og hyggeligt.

Jeg var imellem inde hos Falbes i Christiania, naar Kongen var i Byen. Han var altid sød og venlig imod mig. Han spurgte ofte, om jeg ikke snart skulde gifte mig, da han saa gjerne vilde gjøre Noget for mig, som han havde kjendt næsten som Barn, men jeg gav sikkert kun undvigende Svar.

Senere i Stockholm (som gift) gjorde Kongen mig mange venlige Tilbud, som kunde have forandret vor Stilling, men min dumme Beskedenhed berøvede mig Mod til at modtage Noget, hvilket jeg senere har angret.

Et Par Gange var hans Tilbud saadanne, at jeg syntes, det kunde være baade moersomt og nyttigt for os at sige Tak; men jeg raadspurgte i den Anledning en høitstaaende Landsmand om, hvad jeg skulde gjøre, og hans Svar var, at man ikke burde benytte sig af saadanne kongelige Tilbud.

Selv havde han modtaget mange Gunstbeviisninger af Kongen.

Efter saamange Nægtelser blev Kongen stødt, og vi have aldrig faaet nogen Gunst. Vi have heller aldrig begjæret noget. Men da Commandposten i Fredrikstad blev ledig, og Rehbinder søgte den, sagde Kong Carl, at han skulde have den fremfor et Par Corpschefer, som Statsraaden interesserede sig for, da han i over et fjerdededeels Sekel tro havde tjent hans Fader.

I 1827 kom Excellencen Sandels uventet til at forlade Norge til Bedrøvelse for Mange, da hele Familien var yndet, og det var ærgerligt, at det kom sig af en saa ubetydelig Anledning.

Der var nemlig en daarlig svensk Theaterdirecteur Strømberg i Christiania, som forfattede et Leilighedstykke, som hedte «Foreningen», og som blev givet den 4de November. Dette Stykke var saa dumt og blev saa slet udført, især den Rolle, som Hr. Strømberg spillede, at Søndagspublikummet (4de November var en Søndag) peeb ud Stykket og skreeg over Forfatteren, hvorved der opstoed Spektakel i Parterret, saa Bænkene faldt overende, men dermed var ogsaa det Hele forbi.

Excellencen Sandels opfattede Sagen, som den var, og ikke som noget politisk Optøi at ind-

berette for Kongen; men derimod skrev Grevens Privatsecretair Ewerlöf til d'Albedyhl i Cabinettet og gjorde sig vigtig og omtalte Affairen som alvorlig, og denne berettede det strax for Kongen, som blev yderst opbragt paa Sandels og sendte den ene Coureer efter den anden til Christiania.

Sandels maatte tage Afskeed som Statholder, og Excellencen Grev Platen blev udnævnt til hans Eftermand.

I ham ventede man en sand, oprigtig Ven; men han tabte sin Popularitet paa Forhaand ved en Tale, han holdt i Sverrig paa Gjennemreisen hid, hvori han havde sagt: «Jeg gaaer til Norge for at omstemme Gemytterne, eller, om det behøves, bruge Sværdet.»

Dette kom i alle Aviser og forspildte den Indflydelse, Greven kunde have havt ved sine personlige Egenskaber og den ivrige Interesse, han virkelig havde for Foreningen.

I det hele taget forstoede de svenske Statholdere ikke den norske Nation.

De holdt sig imellem til Personer, som man sagde bleve betalte, og gik Omveie, der intet udrettede uden at skade de høie Herrer.

Kong Carl Johan frygtede bestandig, uagtet han havde den bedste Villie, at Nordmændene

ønskede at gjenforenes med Dannemark. Han troede at see Conspiration til Fordeel for Christian Fredrik i enhver Frihedsytring. Derfor var den 17de Mai en Forargelse for ham. Jeg er aldeles vis paa, at ingen Nordmand tænkte paa Christian Fredrik engang den Dag.

Forbudet mod at feire Frihedsdagen irriterede, og derfor skreeg man meer, end ellers vilde have været Tilfældet.

Jeg hørte saamange Slags Mennesker omtale alle disse Ting, saa jeg godt kan bedømme Tilstanden, som den var.

Storthinget 1821 opvakte ogsaa en ualmindelig Omtale. Det var daarlig sammensat, og det Aar blev der ogsaa mange Misforstaaelser. Saa under Kongens Ophold her, og da svenske Tropper kom til Leiren ved Etterstad, medførende skarpe Patroner, blev der et Væsen i Leiren.

Det hele blev imidlertid snart jevnet og de skarpe Patroner bragte til Akershuus Fæstning.

Baller og Lystighed endte Legen.

Jeg kan huske en Eftermiddag, jeg var oppe i Leiren med Falbes. Det var saa moersomt. Kongen havde sit eget store, superbe Telt, og den svenske Afdeling opvakte vor Beundring.

Daglig kom der Bønder ned fra Fjeldegnene, som havde gaaet fra sit Hjem for at see Kongen. De placerede sig udenfor det prægtige kongelige Telt for at passe paa at faa see ham, og flere Gange havde Kongen standset og talt med dem og ladet spørge, hvad de ønskede, eller om han kunde gjøre noget for dem; men Svaret var altid: «Vi ere komne bare for at at see dig, Konge; du skal være en stor Mand.» De vilde Intet have.

Paa det Storthing skulde Fader have været valgt, men han frabad sig det og undskyldte sig med svag Helbred, dog nok isærdeleshed fordi der var i hans Character en Tilbageholdenhed, som altid holdt ham tilbage fra at træde offentligt frem, hvilket ikke var saa sjelden i den Tid, da man troede, at Embedsmændene bedst forstoed at styre og lede Statens Anliggender.

Havde Fader dengang gaaet paa Thinget, saa var maaskee ikke Adelen blevet afskaffet i Norge, da en eneste Stemme afgiorde Afskaffelsen, og Fader skulde have stemt for at beholde den. Han var selv Eier af en adelig Sædegaard og fandt, at Adelen ingen Skade kunde gjøre i Norge, og at Ingen havde Ret at fratage Nogen hans Fødselsret, om end alle ade-

lige Privilegier maatte borttages, som ikke passende i vore Forholde.

En Sommer var Kongen i Christiania, og paa Tilbageveien skulde han passere Sannesund, hvor Bygdens og Fredrikstads Honoratiories ventede for at complimentere ham for Overfarten.

Augusta og jeg gik ned i Sannesunds-Bakken for at see ham, som kom fra den modsatte Kant. Idet han kom kjørende, gjenkjendte han mig, som stoed omtrent midt i Bakken. I et Nu var Vognen standset og Kongen ude, og med Excellencen Brahe begav han sig op for Bakken. Vi bleve stille staaende, indtil vi forstoed, at det gjaldt os.

Da gik jeg Hans Majestæt imøde, og han var over al Beskrivelse sød. Han sagde, at han vilde sige mig Farvel, da han nu fik see mig, og beklagede, at hans Tid ikke tilloed ham at besøge mine Forældre, men bad mig hilse dem.

Ogsaa denne Tildragelse havde sin comiske Side.

De ved Sannesund ventende Embedsmænd troede nemlig, at der var hændt en Ulykke, eftersom Kongens Vogn standsede saa pludselig, og hele Toget kom styrtende opfor Bakken og maatte saa i Springmarsche begive sig

tilbage igjen for at være paa sin Plads, hvortil der neppe blev Tid.

Derom blev nu megen Tale i hele Bygden.

Augusta og jeg begav os strax hjem igjen; men den store Nyhed var dog allerede kommen os i Forveien. At selv Kongen steg ud af sin Vogn for at tale med mig, var en Udmærkelse, som man fandt meget stor.

Hvormange flere smaae Begivenheder fra mine unge Dage hjemme kunde jeg ikke omtale.

Den Tid var saa rig paa gode Gjerninger. Jeg skulde ogsaa kunne fylde mange Blade med Beskrivelse over mine Forældres Godgjørenhed, om Faders Medlidenhed og gammel-dagse Godtroenhed, som forledede ham til at skrive paa Papirer, som Mange siden ikke kunde betale; dette især i det Tidspunkt 1827, hvor Conjuncturerne for Trælastskibning blev saa slette.

Han leed store Tab, og næsten alle Norges Riigmænd, som havde Brug, bleve ruinerede. Statsraad Rosenkrantz og Statsraad Tank, som havde arvet en Million, maatte bukke under de Aar, hvor det ene Tab efter det andet gjorde Redning umulig.

Faders Helbred aftog betydelig efter denne

Strid med Tiderne, men alt gik dog sin almindelige Gang i Huset og i Forretningerne, ihvorvel han selv ikke kunde overtage Alt som før.

I 1828 blev jeg gift.

Den 13de December stoed Brylluppet paa Borregaard, og den Dag var en Festdag paa Godset.

Sygdom og Føre hindrede flere af Familien fra at komme fra Christiania, men fra Fredrikshald kom Svoger, Kammerherre Radich med Frue, Statsraad Tank samt Rehbinders Halvbroder, Grosserer Jørgensen.

Vielsen foregik Kl. 7^{1/2} Aften i den store Sal ovenpaa, som var smagfuldt oplyst og decoreret. Paa samme Tid var hele Huset oplyst, og alle Godsets Folk samlede paa Gaarden, hvortil alle Vinduerne vendte.

Alle Bekjendte i Omegnen vare budne, omtrent 60 Personer. Selskabet samlede nedenunder, og der blev serveret Théé.

Derefter førtes alle op i den øverste Etage gjennem en varm Opgang og placeredes i Salen, Damerne paa den ene Side og Fader med Herrerne paa den anden Side. Fader var saa svag, saa jeg blev hentet i mit Værelse til ligemed mine Brudeterner af min ældste Halvbroder Johannes. Brudgommen paa sin Kant

hentedes af sin Halvbroder, og vi førtes fra hver sin Side ligefrem til Alteret, hvor Præsten allerede stode. Det arrangerede Alter var et langt, bredt Bord med en Dug, rigt garneret med Krands og store Candelabre. Provsten Vogt holdt en lang, smigrende Tale om os Alle og om den forestaaende Skilsmisse, som rørte mig over al Beskrivelse.

Da Vielsen var forbi, omfavnedes jeg af Fader og Moder og af Sødskenne og lykønskede af Alle de andre. Saa maatte vi frem til et opslaaet Vindue, hvor det «deilige Brudepar», som det sagdes, blev hyldet med Hjertelighed af alle vore Folk.

Bruden var i hvid Atlaskes Kjole med en engelsk Tyllsbroderet Kjole over og Myrtekrands med Sløer.

Brylluppet var muntert og hyggeligt.

Vi dandsede lidt ogsaa, og siden var stor, siddende Souper. Jeg sad paa Midten af det store Hesteskobord, mellem Brudgommen og Fader, som den Aften var den gamle muntre Vært, for sidste Gang i dette Liv.

Desuden var der fire forskjellige Anretninger i Huset for Folkene, som drak vor Skaal og ønskede os Lykke med livlige Hurraraab, der gjenlød fra alle Kanter.

Dette var en Lørdag. Søndagen blev Alle over.

Mandag Formiddag forloed vi Fædrenehjemmet sammen med Radichs.

Afskeden var tung. At forlade de elskede Gamle, som havde ødslet en saadan Kjærlighed paa mig, og hos hvem jeg havde været saa lykkelig, var vemodigt.

Fader var gammel og svag efter en lang og farlig Sygdom et Par Aar iforveien, da jeg havde pleiet ham Dag og Nat tillige med Moder, som kun tog Hvile, naar jeg vaagede. Vi vare de eneste, han selv havde Tiltro til, især jeg, som var den stærkeste til at kunne beherske min Sorg og Ængstelse, og havde derfor mere Magt over den Syge. Vi vare hinanden saa uundværlige.

To Aar senere gik den ædle Sjæl bort fra denne Verden, omtrent 77 Aar gammel, og et Aar senere min sørgende Moder, som ikke længer kunde overleve sin elskede Mand og Herre.

Hun smilte kun engang efter Faders Død, da vi besøgte hende med vor lille Gut, Oscar, som da var 6 Maaneder gammel. Den 11te August, Geburtsdagen, sendte jeg ham ind til hende paa Sengen, klædt i hvid Kjole og en Krands af Kornblomster paa Haaret. Han var

ogsaa det sødeste, frommeste Barn, man kan tænke sig.

Da smilte hun og sagde: «Du lille Guds Engel, du er ikke af denne Verden.»

Jeg tror ogsaa, at min uforglemmelige Oscar gjensaa hende saa engleren, som et 25-aa-rikt Menneske her paa Jorden kan være. Derom er jeg overbevist af Samtaler med ham ved hans Syge- og Dødsleie.

Efter vort Bryllup opholdt vi os nogle Dage paa Fredrikshald, hvor vi hos Svoger Radich blev behandlede med den største Venlighed og Giæstfrihed. De gjorde stort Selskab for os; ligeledes Statsraad Tank paa Røed, hvor det altid gik storartet til.

Henimod Juul kom vi til Stockholm. Moder havde givet mig med sin egen tækkelige Jomfru. En svensk Pige og en lille Tjener ventede paa os i vort blivende Hjem paa Regeringsgatan, hvor Alt øvrigt ogsaa var i Orden og Gardiner og Draperier ophængt af Tapetserer.

Næste Formiddag gjorde vi Visit til daværende Statssecretair Due, som et Aar i Forveien var gift med Alette Sibbern, den yndigste lille Frue, man kunde see. Der bleve vi modtagne med aabne Arme.

Siden gik vi til de øvrige norske Familier,

som alle vare hyggelige. Vi levede med dem som i en Familiekreds, tilsat med nogle faae Svenske og Udlændinger.

At faae intime Bekjendtskaber blandt de Svenske af den store Verden var næsten umuligt. Min Forundring derover var meget stor. De fornemme svenske Damer behandlede de Norske med hovmodig Nedladenhed, som var saarende. Vi vare vantede at omgaaes i en Cirkel af mange danske adelige Familier og danske Prindser, saa vi vare slet ikke imponerede af den svenske Societet, paa enkelte Undtagelser nær, som Grevinde Brahe og Grevinde Wetterstedt samt vor kjære gode Grevinde Rosenblad, alle Norskes Beskytterinde.

Jeg havde saameget hørt omtale den svenske Fiinhed og Høflighed, men fandt et Hovmod saa mal placé som muligt mod en Nations Repræsentanter, som paa Befaling kom i deres Land efter en Forening, som baade Kongehuus og de meest fremragende Mænd af deres Kreds saa ivrigt havde ønsket at faae istand.

Herrerne vare jo altid artige og aimable, saavel gamle som unge; men for fremmede Damer er Damernes Gunst vigtigst. Vi bleve budne paa Baller og Modtagelser; men dermed var Skyldigheden giort.

Jeg har ofte grædt mine salte Taarer, ikke saameget af dum, saaret Egenkjærlighed som paa mit Lands Vegne. Havde de behandlet os som Frænder og modtaget os med Venlighed, saa havde de vundet os for Livet.

Dog har jeg nogle Venskabserindringer fra Stockholm, som aldrig kan glemmes, Excellencen Rosenblads, hvis Giæstfrihed forblev uforandret fra første til sidste Stund. Ligeledes Excellencen Löfvenskjölds, i hvis prægtige Huus vi kunde komme naarsomhelst; men disse Familier vare gamle.

Iblandt Udlænderne fandt vi ofte megen Sympathie, som f. E. hos den engelske Minister, Lord Bloomfield. Der vare vi og Dues ofte budne til Middag. Han kaldte os sine Halv-Landsmandinder. Der var saa ubeskriveligt hyggeligt, som de Engelske forstaae bedre end andre Nationer at tilveiebringe. Vi havde saamegen behagelig Conversation efter Middagen foran Kaminen, da Lorden selv var saa takkelig. Han sagde mig saa ofte, at England interesserede sig mere for Norge end for noget andet Land, og at det var en Feil i Politikken, at Norge ikke blev forenet med England i 1812 eller 13. Han forsikkrede, at vi norske Damer skulde blevet modtagne med aabne Arme af de

første Damer i London. Han syntes, vi vare saa naturlige, opvakte og presentable. Han var en ældre Mand med voxne Døttre og havde et imponant, smukt engelsk Udtryk.

Vi vare ogsaa ofte hos den russiske Minister, Grev Suchtelen, som var en høist mærkværdig og interessant gammel Mand. Han beboede et treétages Huus, hvis hele øverste Etage var Bibliothek. Der sad hele Formiddagen en Bibliothekarie, og der kunde man gaae op, naar man vilde, og tage sig ud Bøger til Læsning og tillige see alle mulige gamle og nye Gravyrer og Illustrationer, som laae paa lange Borde midt i Salen.

Den gamle Grev Suchtelen havde en Datter, en ældre Frøken, som var meget artig og belevet. Enhver Dame, som var buden der til Middag, fik en Bouquet. Den gamle selv var saa aimabel og snil. Der var altid Folk af flere Nationer hos disse udenlandske Ministre, hvilket gjorde Selskabet piquant og varierende.

Vi norske Damer vare meget yndede. Jeg hørte engang, der blev sagt: «De ere som en frisk Luftstrøm i disse duftende Saloner.»

Vi fandt os derfor saa vel med Corps Diplomatique, fordi vi der vare apprecierede for vort sande Værd og behagede dem for vor

friere Opdragelse og større Naturlighed. Man fandt os, som de sagde, mere europæiske, mere fremadskridende og opfattende.

Alt var ogsaa meget stillestaaende og gammeltdags i Stockholm paa den Tid. Man mærkede ingen Tiltagen i nogen Retning, ingen Bygging eller Forandring.

Dette varede, lige til Kong Oscar kom paa Thronen. Skade bare, at han ikke blev Konge ti Aar tidligere. Da blev der Opkomst og Fremadskriden, som heelt forandrede Stockholm. Byen tiltog betydelig i Folkemængde. Det store Museum blev opbygget, Kunstværker samledes, og alle Klasser bleve opmuntrede til større Udvikling. Menneskets personlige Egenskaber bleve mere skattede og lagt Mærke til. Hans ædle Character, gode Villie, Kundskaber og Smag udrettede meget.

Som Kronprinds i de mange Aar levede han aldeles som Privatmand uden nogen Magt eller Deltagelse i Regjeringssager. Han sysselsatte sig da med skjønne Kunster; især dyrkede han Musik, og han componerede ogsaa smukke Ting for fleerstemmig Sang.

Hofsanger Berg dannede, efter Kronprindsens Ønske, et Chor, hvori deeltog som Medlemmer hele den elegante Verden.

Jeg sang med blandt Alterne og var meget modig, da jeg stoed ved Siden af den berømte Sangerinde Friherrinan Ridderstolpe, hvis Stemme overdøvede alles. Hun var fra Berlin og spurgte mig, om jeg ikke havde hørt tale om «die schöne Colbe», hvilket var hendes Pigenavn.

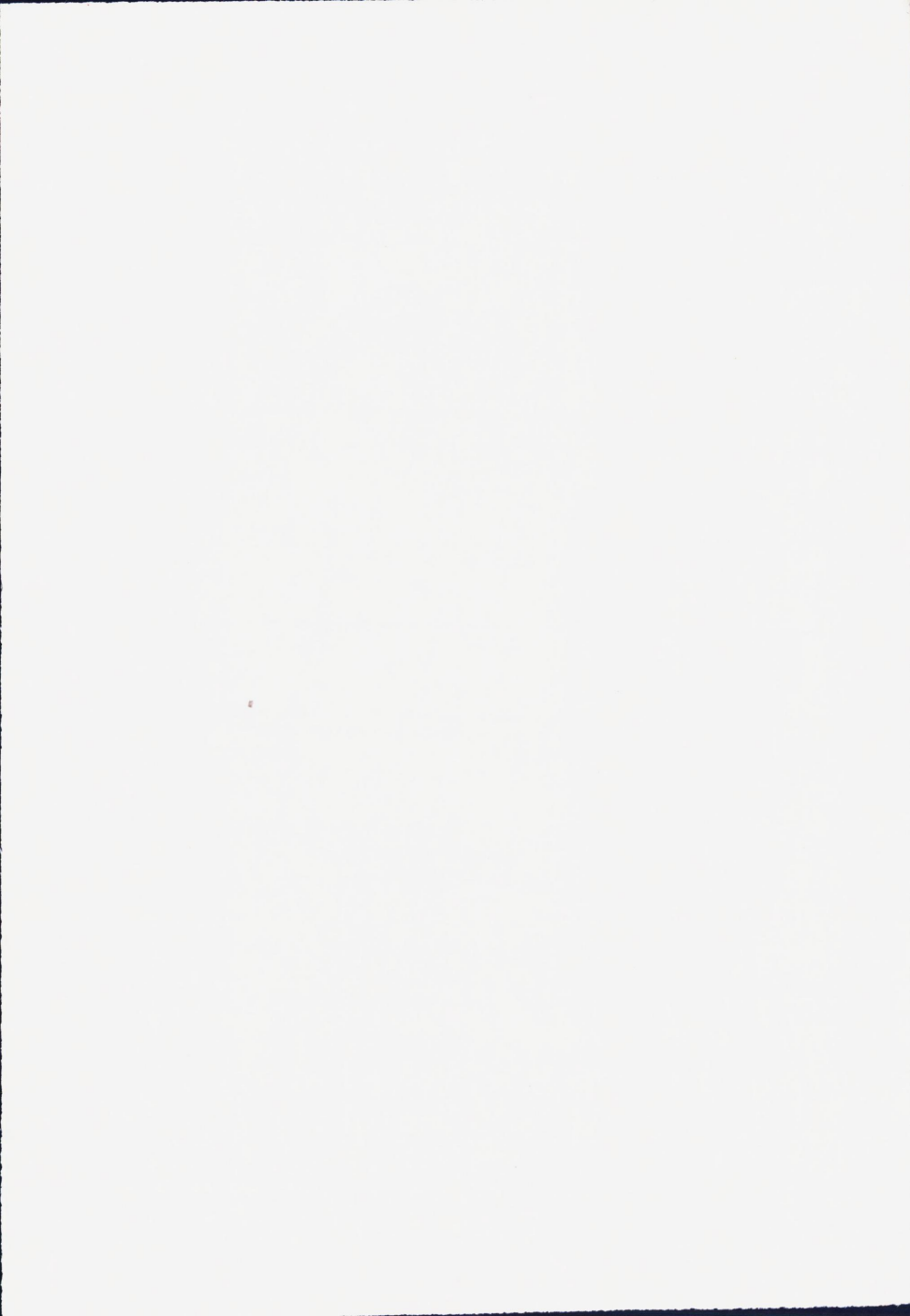
Der var meget ofte Prøver paa Slottet hos Kronprindsens. En af Prindsens Adjutanter accompaniede, og han selv dirigerede sammen med Berg.

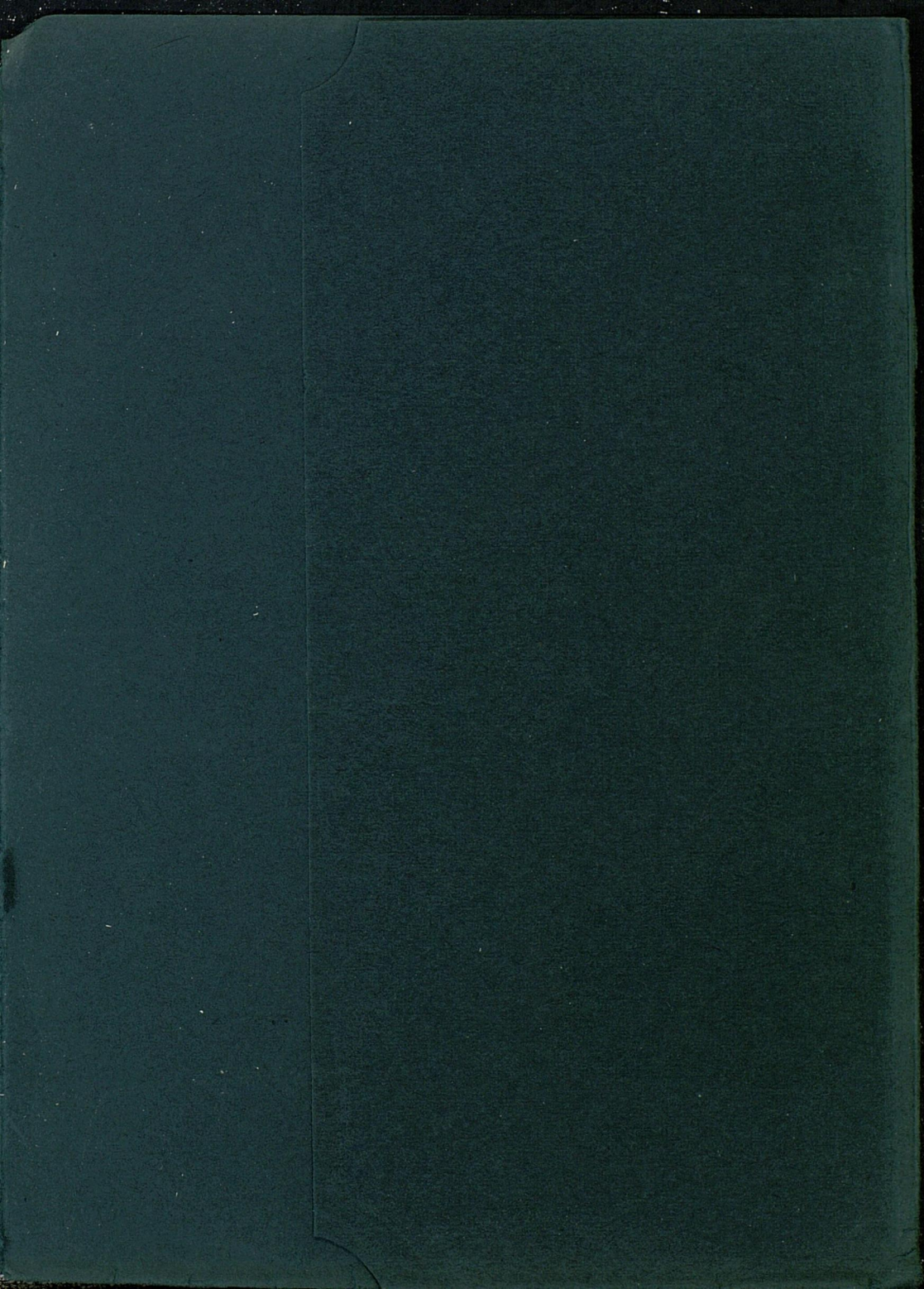
Prindsessen var hele Tiden nærværende og hørte paa, med sit Haandarbeide. Siden fik man nogle Forfriskninger og converserede. Det Hele meget hyggeligt.

I 1837 fik jeg min Higen og Trang tilfredstillet, idet vi foretog en Reise til Berlin og Paris, som varede omtrent et Aar. Vi havde Børn og Pige med og indrettede os hjemligt paa begge Steder. Vi havde de bedste Recommendationer og Breve fra de fremmede Ministre i Stockholm, saa vi bleve overalt vel modtagne ved Hofferne og gjorde mange interessante Bekjendtskaber.

Her afsluttes disse Erindringer, som nu kun omfatte Reisens Detailler og Personer, da det i Hjemlandene oplevede alene kan tænkes at kunne interessere.

Depotbiblioteket

77sd 35 930

GULDENBALSIE
& HOGSTAMMEL 1899

NORDISK-FÖRLAG

Obesktimide Reohbinder. Bamdoms og Vngdoms Grindringser.